

Pihla Vesikko & Birgitta Ahvenjärvi

KULTTUURIOSAAMINEN NATIIVIRÖNTGENTUTKIMUKSISSA

Opiskelumateriaali röntgenhoitajaopiskelijoille

KULTTUURIOSAAMINEN NATIIVIRÖNTGENTUTKIMUKSISSA

Opiskelumateriaali röntgenhoitajaopiskelijoille

Pihla Vesikko & Birgitta Ahvenjärvi
Opinnäytetyö
Syksy 2023
Radiografian ja sädehoidon tutkinto-
ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Radiografian ja sädehoidon tutkinto-ohjelma

Tekijä(t): Birgitta Ahvenjärvi & Pihla Vesikko

Opinnäytetyön nimi: Opiskelumateriaali kulttuuriosaamisesta natiiviröntgentutkimuksissa

Työn ohjaaja(t): Kaisa Marttila-Tornio & Karoliina Paalimäki-Paakki

Työn valmistuslukukausi ja -vuosi: Syksy 2023

Sivumäärä: 50 + 2 liitettä

Maahanmuuton ja ihmisten liikkuvuuden lisääntyminen maailmassa lisäävät myös erilaisten kulttuuriryhmien kohtaamisia ja niistä syntyviä ongelmia. Ilmiö näkyy myös terveydenhuollossa, ja se vaikuttaa potilastyöhön ja kulttuuriosaamisen tarpeeseen. Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli valmistaa Oulun ammattikorkeakoulun radiografian ja sädehoidon natiiviröntgentutkimusten opintojaksolle opiskelumateriaali kulttuuriosaamisesta. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Oulun ammattikorkeakoulu, joka voi hyödyntää opiskelumateriaalia osana röntgenhoitajaopiskelijoiden opetusta.

Projektin tietoperustan rakentamisessa hyödynnettiin ajankohtaisia, luotettavista lähteistä kerättyjä, kotimaisia sekä kansainvälisiä julkaisuja ja artikkeleita. Välittömänä projektin tavoitteena oli tuottaa opiskelumateriaali kulttuuriosaamisesta natiiviröntgentutkimuksissa Oulun ammattikorkeakoulun radiografian ja sädehoidon tutkinto-ohjelman opiskelijoille. Pitkän ajan kehitystavoitteeksi määriteltiin tulevien röntgenhoitajien tiedon ja taidon lisääminen eri kulttuuritaustaisten ihmisten kohtaamisessa sekä röntgenhoitajakoulutuksen monipuolistaminen kulttuuriaiheisissa teemoissa.

Tilaavan organisaation toiveen mukaisesti tuotettiin opiskelumateriaali PDF-tiedostomuodossa osaksi röntgenhoitajaopiskelijoiden opetusta. Opiskelumateriaalista kerättiin palautetta Oulun ammattikorkeakoulun radiografian ja sädehoidon tutkinto-ohjelman opiskelijoilta Webropol-kyselylomakkeen avulla. Palautekysely sisälsi kysymyksiä opiskelumateriaalin kokonaisuudesta, käytettävyydestä, ulkoasusta sekä kieliasusta.

Opiskelumateriaalia voisi jatkossa täydentää syventymällä erilaisiin Suomessa esiintyviin kulttuuriin ja uskontoihin, joita voi myös terveydenhuollossa tulla vastaan. Kulttuuriaihetta olisi myös tärkeää käsitellä työelämässäkin, jolloin röntgenhoitajat pääsisivät kertaamaan aihetta myös ammattiin valmistumisen jälkeen. Näiden lisäksi erilaisissa kuvantamisen modaliteeteissa voisi erikseen käsitellä kulttuuriosaamista ja niiden erityispiirteitä.

Asiasanat: kulttuuriosaaminen, röntgenhoitaja, ammattiosaaminen, kulttuuri, potilaskohtaaminen, opiskelumateriaali

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Radiography and Radiation Therapy

Author(s): Birgitta Ahvenjärvi & Pihla Vesikko
Title of thesis: Learning Material of Cultural Competency for X-Ray Examinations
Supervisor(s): Kaisa Marttila-Tornio & Karoliina Paalimäki-Paakki
Term and year when the thesis was submitted: Fall 2023
Number of pages: 50 + 2 appendices

With the increase of immigration and mobility between countries, many different cultures encounter each other. This can lead to various problems and can also be seen in health care. These problems can appear with patient care which brings the need for cultural skills and information for health care professionals. Creating a learning material about cultural competency for radiographer students was the purpose of this thesis.

This thesis includes topical, reliable, and international database which was collected from scientific publications and articles. The direct goal of this thesis was to produce a learning material about cultural competency for radiographer students studying at Oulu's university of applied sciences, specifically for the course of radiological procedures of x-ray examinations. The long-term goals were to increase knowledge and skills about different cultures in the area of imaging. One of the goals was also to develop the education of radiographers in Oulu's university of applied sciences.

The learning material was created as a PDF-file for students to use as a part of their education. This material was requested by the ordering unit and tested by the students currently attending the degree programme in radiography and radiation therapy. Feedback from the learning material was collected and construed using Webropol's questionnaire. This inquiry included questions about the ensemble, usability, appearance, and the wording of the learning material. This learning material could be further developed to have more specific information about different cultures and religions in Finland.

Keywords: Cultural Competency, Radiographer, Professional Competency, Culture, Patient Encounter, Learning Material

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	KULTTUURIOSAAMINEN NATIIVIRÖNTGENTUTKIMUKSISSA	7
2.1	Natiiviröntgentutkimusten perusteita	7
2.2	Kulttuuri, monikulttuurisuus ja kulttuurikompetenssi	8
2.3	Monikulttuurisen potilaan oikeus yksilölliseen hoitoon.....	8
2.4	Ulkomaalaistaustaisten kokemus terveydestä ja terveydenhuollosta	9
2.5	Kulttuuriosaaminen terveydenhuollossa ja radiografiatyössä	10
2.5.1	Kulttuurierojen ilmeneminen natiiviröntgentutkimuksissa	12
2.5.2	Tietoa yleisimmistä kulttuuriryhmistä Suomessa.....	13
3	PROJEKTIN LÄHTÖKOHDAT, TARKOITUS JA TAVOITTEET	15
4	OPINNÄYTETYÖN PROSESSI.....	17
4.1	Kohderyhmät ja hyödynsaajat	18
4.2	Opinnäytetyön suunnittelu	19
4.3	Opinnäytetyön toteutus	20
4.4	Opiskelumateriaalin sisällön prosessi.....	21
4.5	Opiskelumateriaalin laatukriteerit	24
4.6	Projektioorganisaatio ja viestintä	26
5	OPISKELUMATERIAALIN JA OPINNÄYTETYÖN RAPORTOINTI JA ARVIOINTI.....	28
5.1	Opiskelumateriaalin arviointi palautekyselyn avulla.....	28
5.2	Opinnäytetyön itsearviointi	34
5.2.1	Opiskelumateriaalin arviointi	34
5.2.2	Projektin kustannusten arviointi	36
5.2.3	Projektin aikataulun arviointi	37
5.2.4	Opinnäytetyön riskien arviointi	38
6	POHDINTA.....	40
6.1	Eettisyys ja luotettavuus	40
6.2	Opinnäytetyön onnistumisen arviointi.....	42
6.3	Omat oppimiskokemukset	43
6.4	Jatkotutkimusehdotukset ja kehitysmahdollisuudet	44
	LÄHTEET.....	45
	LIITTEET	51

1 JOHDANTO

Ihmisten liikkuvuus ja kulttuurien törmäminen on lisääntynyt viime vuosina Suomessa. Tämän vuoksi myös terveydenhuollossa kohdataan erilaisia kulttuureja ja eri taustoista tulevia ihmisiä, mikä lisää terveydenhuollon ammattilaisten tarvetta oppia ja täydentää osaamistaan erilaisista kulttuureista ja niiden kohtaamisesta. Tällaisia taitoja on syytä opetella tiedon ja ymmärryksen kerryttämiseen. (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 5.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa Oulun ammattikorkeakoululle opiskelumateriaali kulttuuri-osaamisesta natiiviröntgentutkimusten opintojaksolle. Tuotteeseen sisällytettiin tietoa kulttuureista ja erilaisista taidoista kohdata eri kulttuureja natiiviröntgentutkimuksissa. Tässä opinnäytetyössä käsitellään eri kulttuureihin liittyviä normeja, arvoja, uskomuksia ja ulospäin näkyvää käyttäytymistä (Papadopoulos, Tilki & Taylor 2008, 2). Esimerkiksi erilaisia kieleen ja seksuaalivähemmistöihin liittyviä kulttuurin osa-alueita ei käsitellä tässä työssä.

Röntgenhoitajan työssä on keskeistä osata kommunikoida ja toimia erilaisien kulttuuritaustaisten ihmisten kanssa sujuvasti hyvän hoidon takaamiseksi. Tämä on taito, jota voidaan kehittää lisäämällä röntgenhoitajien tietoa ongelmatilanteita aiheuttavista tekijöistä, kuten kielieroista, erilaisista kulttuurien erityispiirteistä ja tavoista sekä tottumuksista. (Chau & Minh 2020.) Yleisimmiksi haasteiksi kuvantamisessa onkin koettu kielierot, aikakäsityksen poikkeavuus ja sukupuolten erilaiset roolit (Kilpinen 2008).

Opinnäytetyön tuotettu opiskelumateriaali pohjautuu tutkittuun tietoon ja tuotteen sisältö vastaa Oulun ammattikorkeakoulun esittämää tarpeita ja toiveita. Tietoa havainnollistettiin kuvituksen avulla. Esitimme esimerkiksi tilanteita, joissa kulttuuriin liittyvät asiat aiheuttavat ongelmia. Tuotteenme siirtyi Oulun ammattikorkeakoulun käyttöön PDF-tiedostona ja lisätään natiiviröntgentutkimusten kurssille opiskelijoiden käyttöön. Opinnäytetyön projektin tavoitteena oli luoda selkeä, helpokäyttöinen sekä hyötyä tuottava opiskelumateriaali kulttuuri-osaamisesta natiiviröntgentutkimuksiin.

2 KULTTUURIOSAAMINEN NATIIVIRÖNTGENTUTKIMUKSISSA

Tämän opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä ovat kulttuuriosaaminen, röntgenhoitaja, ammattiosaaminen, kulttuuri, potilaskohtaaminen ja opiskelumateriaali.

2.1 Natiiviröntgentutkimusten perusteita

Natiiviröntgentutkimus on nopea ja kivuton kuvantamismenetelmä, jossa kuva muodostuu kaksiulotteisena digitaaliselle kuvalevyille, kun röntgensäteet ovat kulkeneet kohteen läpi. Natiiviröntgentutkimuksissa tuotetuista kuvista voidaan erotella elimiä ja rakenteita niiden tiheyserojen ansiosta. Esimerkiksi tiheä luu erottuu kuvista selkeästi. Myös keuhkokuvasta voidaan erottaa pehmytkudoksia, kun ne kuvautuvat ilmapitoisia keuhkoja vasten. Natiiviröntgentutkimus onkin usein hyvä ensivaiheen kuvantamismenetelmä sen hyvän saatavuuden, pienen säteilyannoksen ja edullisen hinnan vuoksi. Yleisimmin siis natiivikuvantamisella kuvataan luisia rakenteita murtumien toteamiseksi tai poissulkemiseksi, ja keuhkokuva on usein ensimmäinen sydän- ja hengitystieoireisten potilaiden kuvantamistutkimus. (Syväranta, Vuorinen & Tokola 2021, 137.)

Natiiviröntgentutkimuksessa tulee noudattaa säteilyn optimointiperiaatetta, joka tarkoittaa sitä, että tutkimus on toteutettava mahdollisimman pienellä säteilyaltistuksella saavuttaen samalla tutkimukselle asetettu tavoite (STUK 2014, 3.2.3). Tutkittavan säteilyannosta voidaan vähentää laadukkaalla ohjauksella, jonka avulla voidaan esimerkiksi vähentää lisäkuvien määrää. Hyvällä potilaan ohjauksella voidaan välttää esimerkiksi liike-artefakteja kuvauksen aikana ja auttaa potilasta ymmärtämään tutkimuksen kulkua, mikä nopeuttaa ja helpottaa tutkimuksen toteuttamista. (Wirtanen 2015.) Useissa natiivikuvantamisen projektioissa kuvan diagnostisen riittävyyden edellytyksenä on, että potilas noudattaa annettuja toimintaohjeita. Esimerkiksi keuhkokuva tulisi ottaa täydessä sisäänhengitysvaiheessa, minkä toteutumiseksi potilaan tulisi vetää syvään henkeä ja pidättää hengitystä kuvanoton ajan (PPSHP 2021). Muissakin projektioissa asettelun jälkeinen liikkumattomuus on tärkeää, jotta kuva saadaan juuri siitä asennosta, johon potilas on aseteltu.

2.2 Kulttuuri, monikulttuurisuus ja kulttuurikompetenssi

Kulttuurille on monia eri määritelmiä ja näkökulmia. Kuitenkin kulttuuri yleisesti mielletään yhteisöllisyydeksi, opituksi sekä elämäntavan kokonaisuudeksi. Se voidaan myös ilmaista esimerkiksi kokonaisuutena, jonka jakaa määritelty jäsenten muodostama ryhmä tai yhteisö. Tämä kokonaisuus pitää sisällään henkiset, aineelliset ja sosiaaliset näkökulmat. Toisaalta kulttuuri ei määrää siihen osallistuvien jäsenten käyttäytymistä, vaan se on sidottu ihmisten aktiviteetteihin ja liittyy erilaisiin toimintoihin. (Hietanen & Siivonen 2003, 9.) Yksilön identiteettiin, elämäntapaan ja ihmissuhteisiin vaikuttaa kulttuuri, joka muodostuu ihmisryhmän jakamasta elämäntavasta. Siihen sisältyvät esimerkiksi yhteiset uskomukset, arvot, normit ja kommunikaatio sekä ulospäin näkyvä käyttäytyminen, kuten pukeutuminen ja tavat. (Papadopoulos, Tilki & Taylor 2008, 2.)

Monikulttuurisuus merkitsee yksinkertaisimmillaan väestön etnistä ja kulttuurista monimuotoisuutta (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 7). Monikulttuurisuus voi parhaimmillaan tarkoittaa eri kulttuurien rinnakkaiseloja tasa-arvoisesti ja toisiaan kunnioittavasti. Kulttuurien kohtaaminen voi kuitenkin johtaa väärinymmärryksiin, ristiriitatilanteisiin tai turhautumiseen, joihin vaikuttavat ennakkoluulot, tottumukset sekä erilaiset tavat. Kun opitaan toisilta, toisista kulttuureista, ennakkoluulot vähenevät monikulttuurisessa terveydenhuollossa. (Keituri 2005.)

Papadopoulos (2008) määrittelee kulttuurikompetenssin niin prosessina, kuin tuotoksena, joka syntyy tiedon ja taidon yhdistelmänä. Näitä tietoja ja taitoja kartutetaan oman yksityis- ja työelämän ohella ja samalla se täydentyy jatkuvasti elämän aikana. Terveydenhuollossa kulttuurikompetenssi tarkoittaa tehokasta terveydenhoitoa, jossa huomioidaan ihmisten tarpeet, tavat sekä kulttuuriset uskomukset. Tärkein osa kulttuurikompetenssia on kyky tunnistaa ja haastaa rasismia ja muuta syrjintään ja sortamiseen liittyviä tekijöitä. (Papadopoulos 2008, 3.) Tässä työssä kulttuurikompetenssia käytetään synonyymina monikulttuurisuustaidoille, monikulttuurisuusosaamiselle ja kulttuuriosaamiselle.

2.3 Monikulttuurisen potilaan oikeus yksilölliseen hoitoon

Oikeus kulttuuriin voidaan jakaa kolmeen eri tasoon: ensimmäinen taso tarkastelee yksilön oikeutta ylläpitää valitsemaansa elämäntapaa häntä ympäröivässä yhteiskunnassa niillä ehdoin, että ei aiheuta vahinkoa tai haittaa. Toisella tasolla käsitellään yhteiskunnan roolia ottaa huomioon yhteisön

elämäntyyli. Kolmannessa tasossa aikaisempiin lisätään kulttuurin tukeminen yhteiskunnan eri laitosten kautta, jotta kulttuuri pystyy kukoistamaan. (Margalit & Halbertal 1994.) Yhteiskunta ja yhteisöt ovat siis vahvasti yhteydessä toisiinsa sekä tietynlaisia velvollisuuksia ja oikeuksia kulttuuriin liittyvissä aiheissa.

Lain mukaan henkilö, joka asuu Suomessa pysyvästi, on oikeutettu terveydentilan edellyttämään terveyden- ja sairaanhoitoon ilman syrjintää terveydenhuollon voimavarojen rajoissa. Tilapäisesti Suomessa oleskelevien henkilöiden hoito-oikeudet riippuvat erikseen säädetyistä sovelluksista ja valtioiden välisistä sopimuksista. Terveydenhuollossa potilaan ihmisarvon ja henkilökohtaisen vakaumuksen sekä yksityisyyden kunnioittaminen tulee ottaa huomioon hoidon järjestämisessä ja hänen kohtelussaan. Myös äidinkieli, yksilölliset tarpeet ja kulttuuri ovat keskeisiä tekijöitä potilaan hoidon toteuttamisessa. (Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992, 2:3§.) Jokaisen terveydenhuollon ammattilaisen on tärkeää opetella ja huomioida potilaan lain määrittelemät potilaan oikeudet omassa ammatissaan. Myös itse potilaiden tietoisuus ja tiedottaminen terveyden- ja sairaanhoitoon liittyvistä oikeuksista on keskeistä hyvän hoidon takaamiseksi.

Röntgenhoitajan ammattieettisissä ohjeissa mainitaan tasa-arvoinen, oikeidenmukainen ja inhimillinen potilaan kohtaaminen. Tämä pitää sisällään myös kulttuurien moninaisuuden, potilaan itsemääräämisoikeuden ja tietojen salassapidon kunnioittamisen. (Suomen Röntgenhoitajaliitto 2020.) Ketään ei saa asettaa eri asemaan esimerkiksi alkuperän, kielen, uskonnon tai vakaumuksen perusteella. Terveydenhuollon ammattiryhmien eettisissä ohjeistoissa keskeisimmiksi arvoiksi korostuvat terveyden edistäminen, ihmiselämän suojeleminen sekä ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. Terveydenhuollon työntekijän velvollisuuksiin kuuluu omien tietojen ja taitojen ylläpitäminen ja kartuttaminen huolehtien työn riittävästä laadusta. (Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta 2004, 39.)

2.4 Ulkomaalaistaustaisten kokemus terveydestä ja terveydenhuollosta

Monet ulkomaalaistaustaiset henkilöt kokevat syrjintää, turvattomuutta tai yksinäisyyttä uuteen kotimaahan asettuessaan, jotka vaikuttavat heidän kokemukseensa omasta terveydestään ja sen edistämisestä. Terveyden huonot kokemukset liittyvät usein myös pakolaisuuden aiheuttamaan maahanmuuttoon. (Kuusio ym. 2020.) Ongelmana on myös rodullistamisen ilmiö, joka kohdistuu esimerkiksi ihonväriltään eroaviin henkilöihin, vaikka heillä olisi suomalainen syntyperä ja kasvatus.

Tällöin koetaan erottamista suomalaisuudesta ja synty marginalisoitumista yhteiskunnassa, joka vaikuttaa ihmisen hyvinvointiin. (Castaneda 2018, 163.)

Ulkomaalaista väestöä tarkastellessa on huomioitava syntyperän lisäksi myös monimuotoista sosiodemografista rakennetta, johon liittyvät esimerkiksi ikä-, koulutus- ja siviilisäätytekijät (Castaneda 2018, 162). Nämä osa-alueet vaikuttavat myös paljon terveyteen ja hyvinvointiin ja siihen kohdistuviin asenteisiin. Esimerkiksi syntyperämaan yhteiskunnan toimivuus terveyden edistämässä, vallitsevat uskonnot ja niiden tuomat ajattelu- ja toimintatavat voivat merkittävästi muokata yksilön käsitystä ja käyttäytymistä liittyen terveydenhuoltoon myös uudessa kotimaassaan. Tämän lisäksi vähemmistöryhmien terveyden ongelmia selitetään usein kulttuuriin ja etnisyyteen liittyvillä tekijöillä, jolloin keskitytään oletettujen kulttuuriongelmiin ratkaisemiseen itse terveystieteiden sijasta (Ahmad & Bradby 2007, 802).

Eri taustan omaavan ihmisen terveyteen liittyviin käsityksiin ja hoidonsaantiin vaikuttavat myös luottamus uuden kotimaan palvelujärjestelmän toimivuuteen, maan elintavat sekä yhteisön ja yhteiskunnan suhtautuminen ja tuki (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022). Nämä tekijät vahvistavat terveystieteiden ja lisäävät hyviä kokemuksia Suomen terveydenhuollon toiminnasta.

2.5 Kulttuuriosaaminen terveydenhuollossa ja radiografiatyössä

Tutkimusten mukaan monikulttuurisuustaitojen ja vähemmistöryhmien lisääminen terveydenhuollon henkilökunnan keskuudessa kasvattavat potilaiden tyytyväisyyttä hoitoon sekä kokemusta hoidon hyvästä laadusta. Kulttuuritieto on keskeinen aihe ammattiopinnoissa mutta myös kokemus erilaisten ihmisten kohtaamisesta on arvokasta oman kulttuurikompetenssin rakentamista varten. (Abrishami 2018.) Tämän lisäksi terveydenhuollon yhtenä tärkeänä tehtävänä on tarjota ihmisille luotettavaa ja yksilöllistä tietoa siitä, miten voi itse vaikuttaa omaan terveyteensä. Sen avulla parannetaan itsenäisyyttä, terveyden kokemusta sekä sitoutumista terveyden edistämiseen. Esimerkiksi muslimitaustaisille kroonisen kivun potilaille oli tuotettu esite, jossa käsiteltiin heidän hoitoonsa liittyviä asioita huomioiden uskonnon vaikutus terveyden ylläpitoon. (Fletcher 2006.)

Historiallisesti tietynlaiset ajattelutavat ja kohtelu eri ihmisryhmiä kohtaan on nähty hyväksyttäväksi vallitsevien näkemysten ja valta-asemien myötä. Tämä vaikuttaa edelleen nykypäivänä ja on jättänyt jälkensä ihmisryhmien välisiin suhteisiin sekä siihen liittyvään vallan jakautumiseen. Kokemus

oman taustan aiheuttamista ongelmista myös terveysalalla vahvistuu, kun tällaisia näkemyksiä ja ajattelutapoja määritellään vallassa olevien ryhmien keskuudessa. (Ahmad & Bradby 2007, 798.) On siis tärkeää, että yhteiskuntaan vaikuttavat ja hallitsevat rakenteet edistävät ihmisten välistä tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Castanedan (2018) mukaan onkin tärkeää luoda yhdenvertaisuuden toteuttamista terveydenhuollossa, jotta hyvinvointieroja voitaisiin vähentää eri taustaisten ihmisten keskuudessa. Yhdenvertainen palvelu edistää yksilöiden kohtaamista heidän tarpeidensa mukaisesti, jotta jokaiselle rakentuu yhdenvertainen kokemus ja luottamuksellinen ilmapiiri.

Mäntyharjun ja Siilin (2010) tutkimuksen mukaan hoitotyön ja asiakaspalvelun henkilökunta kokee monikulttuurisen kohtaamisen haastavaksi, mutta samalla mielenkiintoiseksi ja antoisaksi. Monikulttuurisuuden kerrotaan tuoneen työhön lisää mielekkyyttä, värikkyttä sekä ammatillista kehitystä. Tutkimuksessa tuodaan esille myös monikulttuurisen työnkuvan haasteita, kuten kiire, kokemuksen puute, eri uskontojen huomioiminen ja kommunikoinnin vaikeudet. Myös tiedonpuute erilaisista kulttuuriin ja uskuntoon liittyvistä seikoista vaikeutti työtä monikulttuurisessa ympäristössä. Tutkimuksessa tuotiin esille työntekijöiden lisätiedon tarvetta tavoista, kulttuurien huomioimisesta, erityispiirteistä sekä yleisellä tasolla kulttuureista ja uskonnoista. (Mäntyharju & Siili 2010.)

Vaikka kulttuurillinen moninaisuus näkyy koko terveydenhuollossa, vaikuttaa se erityisellä tasolla kuvantamisyksikössä. Kuvantamisen yhteydessä kommunikaatio on keskeinen tekijä röntgenhoitajan ja potilaan yhteistyön onnistumisen kannalta. Toimiva yhteistyö taas edesauttaa kuvantamisen onnistumista. Huono kommunikaatio voi johtaa kuvauksen epäonnistumiseen, jolloin joudutaan ottamaan lisäkuvia, mikä kasvattaa potilasannosta. Pahimmassa tapauksessa kuvausta ei onnistuta suorittamaan ollenkaan, minkä vuoksi löydöksiä saattaa jäädä huomaamatta ja hoito kärsii. Näitä riskejä voidaan minimoida lisäämällä hoitajien tietoisuutta potilaan kulttuuritaustaan liittyvistä seikoista, kuten kielestä ja terveydenhuoltoon liittyvistä totumuksista. Röntgenhoitajan on hyvä huomioida se, että tilanne voi olla todella stressaava eri kulttuuritaustaiselle potilaalle, joka voi olla hyvinkin erilaisessa ympäristössä totumuksiinsa verrattuna. Hoitajan on siis tärkeää pysyä rauhallisena ja kärsivällisenä sekä tutkailla tilannetta. (Chau & Minh 2020.)

Röntgenhoitajan monikulttuurisuustaitojen kehittämiseen ja vaikuttaviin tekijöihin kuuluvat laadukas hoito, koulutus, viestinnän apukeinot ja kehityskohteet. Monikulttuurisuustaidot ovat puutteellisia, vaikka pääosin ne koetaan hyväksi. (Lappalainen & Rantala 2022.) Kulttuuritiedon täydentäminen sekä kieliongelmat ovatkin monin osin terveydenhuoltoa edelleen merkittävä kehittämisen kohde (ETENE 2004, 31). Tasapuolinen ja yhdenvertainen kohtelu jokaista potilasta kohtaan saa

alkunsa yksilöllisestä hoitamisesta. Röntgenhoitajalle onkin tärkeää omata hyvät kommunikaatio- taidot, fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin huomioimisen sekä tutkimusajan määrittämisen yksilöllisesti. Myös potilaan tarpeet ja toiveet ovat keskeisessä roolissa yksilöllisen hoidon toteutumiseksi. (Hellman & Lindgren 2014.)

Hyvät kommunikointitaidot ovat tärkeitä jokaiselle terveydenhuollon ammattilaiselle. Erityisesti radiografiatyössä tämä tehostaa diagnoosin tekemistä sekä potilaan ymmärrystä tutkimuksista. Monikulttuurisessa ympäristössä kommunikointi vaikeutuu esimerkiksi kielimuurien vuoksi. (Janse van Vuuren, Van Dyk & Mokoena 2021.) Monikulttuurisuus vaatii usein taustatyön suorittamista, jotta työnteko ja potilaan kohtaaminen onnistuvat. Tämä voi myös toisaalta avartaa työntekijän omia ammatillisia tietoja ja taitoja uusien näkökulmien ja toimintamallien kautta. Monikulttuurisessa hoitotyössä aikaisempi kokemus, vuorovaikutustaidot sekä tilanne- ja tunneherkkyys nousevat esille tärkeinä hoitotyön ammattilaisen piirteinä. (Saarivaara & Tenhunen 2018.)

2.5.1 Kulttuurierojen ilmeneminen natiiviröntgentutkimuksissa

Maahanmuuttajataustaisten potilaiden kohtaaminen natiiviröntgentutkimuksissa usein vaatii hoitajilta erityisjärjestelyjä ja tilanteisiin sopeutumista. Röntgenhoitajia haastateltaessa yleisimmiksi haasteiksi on koettu kielierot, aikakäsityksen poikkeavuus ja sukupuolten erilainen rooli. (Kilpinen 2008.)

Kielierot näkyvät usein siten, ettei ole yhteistä kieltä potilaan kanssa. Tällöin avuksi voidaan järjestää tulkki. Ammattitulkin järjestäminen on kuitenkin usein koettu varsin hankalaksi aikatauluongelmien tai saatavuuden vuoksi (Hassel & Hiekkavirta 2022). Jos tulkkia ei onnistuta järjestämään, apukeinoina voidaan käyttää elekieltä, käsin asettelua, erilaisia kuvallisia oppaita tai kielen kääntäjäsovelluksia (Kilpinen 2008). Hyödylliseksi apuvälineeksi on koettu ohjevideoiden näyttäminen potilaalle (Choong, Taya, Razak, Look & Sng 2021). Tulkeista ja apuvälineistä huolimatta haastavaksi on koettu etenkin thorax tutkimusten hengityksen pidättämisvaihe. Yrityksistä huolimatta potilas ei aina ymmärrä hengitysohjeita, ja hoitajien on vain yritettävä saada mahdollisimman hyvät kuvat käytössä olevin keinoin. (Kilpinen 2008.)

Aikakäsityksen poikkeavuus näkyy lähinnä vastaanottoaikojen noudattamattomuutena, mikä on haitaksi aikataulujen sujuvuudelle. Aikakäsityksen erot korostuvat mitä etelämpää potilas oli tullut

Suomeen, kuten Lähi-Idästä tai Afrikasta. Myös sukupuolten erilainen roolitus vaikuttaa tutkimuksen suorittamisen sujumiseen. Roolituksen erilaisuus ilmenee etenkin islaminuskontoon kuuluvilla potilailla. Usein jos potilas on nainen, on tällä saattajana aviomies tai isä, joka saattaa olla kovin tarkka riisuttamisesta ja siitä, että naista hoitaa naispuoliset hoitajat ja lääkärit. Jos saatavilla on vain mieshoitajia ja -lääkäreitä, tilanne vaatii suostuttelua ja tutkimuksen tärkeyden korostamista. Pahimmassa tapauksessa potilasturvallisuus voi vaarantua, jos tutkimus siirtyy ja hoito viivästyy. Tämän vuoksi lähetteen lukeminen on maahanmuuttajataustaisten potilaiden kohdalla erityisen tärkeää senkin takia, koska sieltä saattaa käydä ilmi mahdollinen potilaan kokemus sekä fyysinen että henkinen kaltoinkohtelu. Tällöin on hyvä huomioida potilaan mahdollinen psyykinen arkuus ja kosketusherkkyytensä. Potilaassa voi olla kaltoinkohtelusta jääneitä fyysisiä jälkiä, jotka saattavat järkyttää hoitohenkilökuntaa. Lukemalla lähetteen hoitaja pystyy varautumaan kaltoinkohtelua kokeneen potilaan kohtaamiseen. (Kilpinen 2008.)

2.5.2 Tietoa yleisimmistä kulttuuriryhmistä Suomessa

Suomessa ulkomaalaistaustaisia vakituisesti asuvia henkilöitä oli 2022 vuoden lopussa kuusi prosenttia koko väestöstä, joista työikäiset eli 15–64-vuotiaat muodostivat suurimman ikäryhmän. Venäjältä, Virossa, Irakista ja Somaliasta taustansa saaneet henkilöt edustivat suurimpia taustamaaryhmiä. Afrikkalaistaustaiset ovat kasvava ryhmä Suomessa toisen sukupolven osalta. Ulkomaalaistaustaisten henkilöiden sijoittuminen Ahvenanmaalle ja pääkaupunkiseudulle oli yleisintä, kun taas Etelä-Pohjanmaalle muuttaminen oli vähäisintä. (Tilastokeskus 2022.) Maahanmuuton lisääntymistä selittävät nopeammat kulkuyhteydet, globalisaatio sekä laaja verkostoituminen multimedian vaikutuksesta (Keituri 2005,13). Erilaisten kulttuurien yhteen saattaminen aiheuttaa kulttuuritietämyksen ja -tuntemuksen tarvetta, jotta vältetään erojen aiheuttamista ristiriidoista.

Venäjän ja entisen Neuvostoliiton kansalaisten määrä Suomessa vuonna 2022 oli 33 428 (Tilastokeskus 2022). Venäläiset maahanmuuttajat muodostavat toiseksi suurimman ryhmän Suomen maahanmuuttajien kesken. Maahanmuuton syynä on yleisimmin perhe- ja työperäiset tekijät. (Skogberg ym. 2016, 667.) Suomessa venäjän kieltä osaavia on melko vähän, mikä rajoittaa laajasti toimintaa. Kielitaito ei ole välttämättömyys jokaisella alalla, mutta kanssakäynti helpottuu ja monipuolistuu taidon karttuessa. (Opetusministeriön työryhmä 2007, 12.) Viron kansalaisten määrä

Suomessa vuonna 2022 oli 51 819 (Tilastokeskus 2022). Suomalaisilla ja Viron kansalaisilla samankaltaiset kielet ja kulttuuri mahdollistavat molemminpuolisen kommunikoinnin ja helpottavat yhteiskuntaan sopeutumista. (Kaivapalu 2020, 228.)

Irakin kansalaisten määrä Suomessa vuonna 2021 oli 15 322 (Tilastokeskus 2022). Irakin väestö jakautuu kielen ja uskonnon perusteella kolmeen eri pääryhmään. Arabit ovat yksi ryhmä, joka voidaan edelleen jakaa šii- ja sunnimuslimeihin. Loput väestöstä muodostavat kurdit. (Ulkoministeriö 2023.) Irakilaistaustaisilla uskonto on suuressa asemassa ja siihen liittyviä erityispiirteitä on otettava huomioon myös kuvantamisessa. Somalian kansalaisten määrä Suomessa vuonna 2021 oli 23 409 (Tilastokeskus 2021). Islam on somalialaisilla merkittävä uskonto, joka määrittää kokonaisvaltaisesti muslimien elämää. Esimerkiksi rukouksia suoritetaan viidesti päivässä ja Ramadan-kuukauden aikana suoritetaan paastoa. Somalin kieli on Suomen neljänneksi suurin vieraskielinen väestöryhmä. (Suomen somalialaisten liitto 2023.) Tilastokeskus (2022) päivitti neljänneksi suurimmaksi väestöryhmäksi Kiinan.

3 PROJEKTIN LÄHTÖKOHDAT, TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyöprojektin tarkoituksena on edistää tietämystä siitä, mitä asioita röntgenhoitajan on hyvä ottaa huomioon eri kulttuuritaustaisten potilaiden kohtaamisessa. Opiskelumateriaalin tarkoituksena on myös antaa tukea ja käytännön keinoja tällaisiin tilanteisiin sekä kerrata röntgenhoitajan ammattiin liittyviä velvollisuuksia ja ohjeita. Oulun ammattikorkeakoulun röntgenhoitajaopiskelijoille ei ole ollut olemassa selkeää opiskelumateriaalia eri kulttuuritaustaisten potilaiden kohtaamisesta. Opintojemme aikana aihetta on korkeintaan sivuttu joidenkin luentojen yhteydessä puhuttaessa riisuttamisesta. Kuitenkin konkreettista helposti saatavilla olevaa tietoa aiheesta ei ole ollut tarjota opiskelijoille. Materiaali tuotettiin Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoille hengityselimistön ja luuston natiiviröntgentutkimusten opintojaksolle PDF-muotoisena verkkomateriaalina helposti jokoisen käytettäväksi. Lopullisessa opiskelumateriaalissa syvennytään kulttuurien kohtaamiseen ja näkymiseen terveydenhuollossa ja erityisesti natiiviröntgentutkimuksissa. Tekstin ja tiedon ohella on kuvitusta ja erilaisia muotoja hahmottamaan sekä tukemaan tekstin sanomaa.

Usein projektin käynnistämiseen sisältyy jokin tarve, esimerkiksi toiminnan kehittäminen. Tämä tarve rajaa ja määrittää projektin laajuutta sekä kohdistamista. Kuitenkin ennen projektin käynnistämistä, on asetettava projektille tavoitteet, joiden mukaan toimintaa suunnitellaan niiden saavuttamiseksi. Toimitusprojektissa tuotetaan toimeksiannosta kertaluontoinen tuote, palvelu tai ratkaisu. Tällaisessa projektissa on selkeä asiakas. Projektille määritellään alussa välittömät ja kehitystavoitteet. (Mäntyneva 2016, 44.) Opinnäytetyön alkuvaiheessa määrittelimme projektille tavoitteita, joiden mukaisesti etenimme suunnitelman mukaisesti.

Projektin välittömänä tavoitteena oli opiskelumateriaalin tuottaminen ja välittäminen osaksi Oulun ammattikorkeakoulun hengityselimistön ja luuston natiiviröntgentutkimusten opintojaksoa, jonka avulla ensimmäisen vuoden röntgenhoitajaopiskelijat pääsevät tutustumaan röntgenhoitajan työhön erilaisten kulttuurien lomassa. Tavoitteenamme oli myös vähentää opiskelijoiden ja tulevien röntgenhoitajien kynnystä kohdata erilaisten kulttuurien tuomia haasteita ja antaa heille käytännön keinoja suoriutua tällaisistakin tilanteista. Projektin laatutavoitteena oli valmistaa tuote, joka olisi helposti käytettävissä, kattava, oppimista edistävä ja ymmärrettävä sisällöltään. Tavoitteena oli myös luoda visuaalisesti oppimista edistävä ja mieleenpainuva opetusmateriaali.

Pitkänajan kehitystavoitteena oli tulevien röntgenhoitajien tiedon ja taidon lisääminen eri kulttuuri-taustaisten ihmisten kohtaamisesta, röntgenhoitajan velvollisuuksista sekä ulkomaalaistaustaisista Suomessa. Tämän lisäksi röntgenhoitajakoulutuksen monipuolistaminen ja laajentaminen kulttuuriin liittyvien aihealueiden osalta oli tärkeä projektin tavoite. Tulevat ammattilaiset, heidän työtehtävänsä ja itse potilaat voisivat hyötyä materiaalin avulla kuvantamisen sujuvuuden kehittämisessä ja entistä parempien kokemusten luomisessa terveydenhuollossa. Röntgenhoitaja pystyisi myös tulevassa työssään hyödyntämään tietoa eri modaliteeteissa, sillä tietoa voi soveltaa myös muuhun potilastyöhön kuvantamisessa. Tutkimusta voisi myös laajentaa ja syventää eri kulttuuriryhmiin ottamalla huomioon esimerkiksi turismin ja maahanmuuton Suomen eri alueilla. Tiedon päivittyminen ja monipuolisuus edistää eri kulttuurien ymmärrystä.

Omina oppimistavoiteinamme olivat tietoperustan pohjalta tiedon lisääminen valitsemastamme aiheesta, sen soveltaminen tuotteen valmistukseen sekä tuotteen visualisointi kuvituksen avulla. Koimme tärkeänä oppimistavoitteena myös tutustumisen projektin vaiheisiin ja toteuttamiseen aiheen valinnasta valmiiseen tuotokseen. Lisäksi pystyisimme tulevaisuudessa hyödyntämään oppimaamme tietoa erilaisista kulttuureista sekä projektityön toteuttamisesta omassa ammatissamme.

4 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI

Projektin elinkaari voidaan jakaa valmisteluun, suunnitteluun, toteuttamiseen sekä päättämiseen. Valmistelu käynnistyy usein jonkin tarpeen mukaan, joka rajaa projektin aiheen. Suunnitteluvaiheessa määritellään projektin laajuus, tarkemmat tavoitteet ja kattavuus. Jo tässä vaiheessa tehdään myös toteutukseen ja tuotokseen liittyviä päätöksiä. Itse projektin tuotos tuotetaan toteutusvaiheessa ja tehdään tarpeelliset toimenpiteet mahdollisten muutosten esiintyessä. Projektin päättämisen vaihe projektin tuotoksen valmistuttua sisältää raportoinnin. (Mäntyneva 2016, 17–19.) Vaiheiden selkeä jakaminen tuottaa projektille lisää hallittavuutta, tukee projektiin liittyvän työn suunnittelua sekä helpottaa etenemisen ja kustannusten seuranta (Mäntyneva 2016, 61–62).

Opinnäytetyön aiheen valinta, aloitus ja suunnitelman laatiminen tapahtui lokakuussa 2022 Oulun ammattikorkeakoulun tilauksen jälkeen. Hengityselimistön ja luuston natiiviröntgentutkimusten kurssin opettaja oli kaivannut lisää tietoa ja valmiuksia opiskelijoille erilaisten kulttuurien kanssa työskentelystä harjoittelussa ja itse työelämässä. Tämä oli meille mielenkiintoinen ja ajankohtainen aihe, sillä olemme myös itse törmänneet vastaaviin tilanteisiin usein koulun ja työn ohella. Halusimme myös yhdistää visuaalisia elementtejä, piirroksia ja muita lukijan mielenkiintoa herättäviä asioita työhömmme. Tämän vuoksi aiheen valinnan kautta päädyimme valmistamaan opiskelijoille kulttuuriaiheisen opiskelumateriaalin toiminnallisella opinnäytetyön toteutuksella. Itse tuotteen muoto valikoitui PDF-muotoiseksi opiskelumateriaaliksi, johon sisällytimme erilaisia värejä, muotoja ja kuvituksia tukemaan materiaalin tekstiä.

Opinnäytetyön suunnitelman hyväksymisen jälkeen laadimme yhteistyösopimuksen Oulun ammattikorkeakoulun kanssa syyslukukaudella 2022. Sen jälkeen aloitimme tuottamaan ja suunnittelemaan projektin tuotetta, eli opiskelumateriaalia röntgenhoitajaopiskelijoille. Opiskelumateriaali valmistui syksyllä 2023, suunniteltua hieman myöhemmin kesälomien vuoksi. Opiskelumateriaalin valmistuttua keräsimme materiaalista palautetta Oulun ammattikorkeakoulun röntgenhoitajaopiskelijoilta. Palautekyselyn sulkeuduttua kahden viikon jälkeen aloimme työstämään opinnäytetyön raportointivaihetta syksyllä 2023, ja raportti valmistui marraskuussa 2023.

4.1 Kohderyhmät ja hyödynsaajat

Projektimme kohderyhmänä olivat Oulun ammattikorkeakoulun röntgenhoitajaopiskelijat. Suuntasimme itseopiskelumateriaalin röntgenhoitajaopiskelijoille osaksi natiiviröntgentutkimusten opintojaksoa, jolloin opiskelijat voivat perehtyä materiaalimme avulla eri kulttuuritaustaisten potilaiden kohtaamiseen. Näin he oppivat jo aikaisessa vaiheessa opintoja, millaista on työskennellä monikulttuurisissa työtehtävissä.

Koimme, että tämän kaltaisesta materiaalista olisi ollut meillekin hyötyä ennen ensimmäiseen harjoitteluun menoa, koska jo siellä saattaa tulla eteen potilastapauksia, joissa on hyvä huomioida potilaan etninen tausta ja kulttuurierot. Uskomme siis itseopiskelumateriaalimme luovan uusille opiskelijoille itsevarmuutta kohdata eri kulttuuritaustaisia potilaita. Pyrimme materiaalin toteuttamisvaiheessa siihen, että se on mieleenpainuva ja sisältö muistuu mieleen vielä työelämässäkin aina eri kulttuuritaustaisen potilaan kohdatessa.

Lisäksi projektista hyötyy Oulun ammattikorkeakoulu ja tarkemmin ottaen röntgenhoitajaopiskelijoiden opetus, sillä loimme opetusmateriaalin vapaasti käytettäväksi natiivitutkimusten opintojaksolle. Toki, myös itse hyödyimme tästä projektista, koska samalla perehdyimme itsekin aiheeseen ja kehitimme ammattitaitoamme potilaiden kohtaamisessa. Projektista kokivat hyötyvänsä nykyiset opiskelijat, jotka kutsuimme arvioimaan lopullista tuotettamme vastaamalla kyselyyn. Lopullisesta itseopiskelumateriaalista hyötyy varmasti jokainen, joka siihen tutustuu, koska sen antamaa informaatiota eri kulttuuritaustaisten ihmisten kohtaamisesta voi hyödyntää jokapäiväisessä elämässä.

Projektistamme hyötyisivät tietenkin myös potilaat, koska heillä olisi projektin myötä mahdollisuus yhä tasavertaisempaan ja laadukkaampaan hoitoon. Uskomme potilaskohtaamisen sujuvan luontevammin, kun hoitajilla on jo ennestään käsitystä eri kulttuureista ja he osaavat ottaa sen huomioon kohtaamisessa. Kun potilaille jää positiivinen kokemus kohtaamisesta, he jatkossakin hakeutuvat herkemmin edistämään terveyttään.

Työelämässä työntekijöiden ei tarvitsisi huolehtia etukäteen eri kulttuuritaustaisten potilaiden kohtaamista, kun he osaisivat tiedon myötä ennakoida ja huomioida eri asioita. Tieto lisää työntekijöiden ammattitaitoa ja motivoi työntekijöitä hyödyntämään oppimaansa käytännössä. Potilailta saatu positiivinen palaute kehittää hoidon laatua.

4.2 Opinnäytetyön suunnittelu

Tähän toiminnalliseen opinnäytetyöhön kerättiin tietoperustaa, joka oli luotettavaa, tutkittua ja ajan-kohtaista tietoa. Tiedon tuli olla myös projektin aiheen mukainen ja olennaista tuotteen aikaansaamiseksi. Tämän lisäksi huomioitiin tavoitteet, kohderyhmät, aikataulut, kustannusarvio ja projektin riskit. (Oulun ammattikorkeakoulu 2016.) Projekti toteutui etänä syksyn 2022, kevään 2023 sekä syksyn 2023 aikana. Yhteistyösopimuksen solmiminen tilaajan eli Oulun ammattikorkeakoulun kanssa ja tarvittavien tutkimuslupien hankkiminen tapahtui ennen projektin aloitusta. Suunnitteluvaiheessa tehtiin projektin etenemistä kuvaava opinnäytetyön suunnitelma, jossa eriteltiin kukin projektin vaihe suunnitelmasta valmiiseen tuotteeseen. Suunnitelman hyväksyttäminen tapahtui tilaavan organisaation, eli Oulun ammattikorkeakoulun, puolesta ja tämän jälkeen siirryttiin itse tuotteen toteutusvaiheeseen.

Projektiosaamiseen liittyvä kirjallisuus ohjasi opinnäytetyön suunnitelman laatimista. Projektisuunnitelmassa käytettiin kirjallisuutta projektiosaamisesta, kuten Mäntynevan (2016) Hallittu projekti: jäntevästä suunnittelusta menestykselliseen toteutukseen- kirjaa, jota käytettiin teoreettisen tietopohjan tueksi. Opiskelumateriaalin toteuttamisessa hyödynsimme tutkimustietoon pohjautuvaa tietoperustaa. Mäntynevan (2016) mukaan yleisin syy projektin käynnistämiseksi on jonkinlainen tarve. Opinnäytetyömme projekti perustui Oulun ammattikorkeakoulun esittämälle tarpeelle, joka oli opiskelumateriaali kulttuuriosaamisesta natiiviröntgentutkimusten opetussisältöön. Lisääntyvä maahanmuutto sekä muu muuttoliike eri maiden välillä kasvattaa erilaisten kulttuurien kohtaamista. Tämä tulee olemaan myös osa terveydenhuollon ja sen osa-alueiden kannalta tärkeä lisäkoulutuksen järjestämisen tarve.

Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa tehtiin myös aikataulu projektille. Jaoin opinnäytetyön projektin eri vaiheita pienempiin osiin ja vaiheisiin, joka helpotti työn etenemisen sujuvuutta. Kokonaisuuden pilkkominen ja jakaminen pienempiin työpaketteihin auttoi projektin aikataulun ylläpitämisessä ja työn jakamisessa tasaisesti opinnäytetyön tekijöiden kesken. Taulukossa 1 käsitellään projektin tehtäviä, niiden toteuttamisen aikataulua ja vastuuhenkilöt kullekin aihealueelle.

TAULUKKO 1. Projektin aikataulu ja vastuuhenkilöt tehtäville

Ajankohta	Tehtävä	Vastuuhenkilö

Lokakuu 2022	Tuotteen tilaus	Oulun ammattikorkeakoulu
Loka-joulukuu 2022	Tietoperustan kerääminen ja suunnitelman kirjoittaminen	Pihla Vesikko & Birgitta Ahvenjärvi
Syksy 2022– kevät 2023	Opinnäytetyön suunnitelman hyväksyminen	Ohjaavat opettajat Karoliina Paalimäki-Paakki & Kaisa Marttila-Tornio
Kevät-syksy 2023	Opetusmateriaalin luominen	Pihla Vesikko & Birgitta Ahvenjärvi
Kevät-syksy 2023	Tuotteen testaaminen ja esittely	Pihla Vesikko & Birgitta Ahvenjärvi
Kevät-syksy 2023	Tuotteen hyväksyminen	Ohjaavat opettajat Karoliina Paalimäki-Paakki & Kaisa Marttila-Tornio
Kevät-syksy 2023	Opinnäytetyön raportin kirjoittaminen	Pihla Vesikko & Birgitta Ahvenjärvi
Kevät-syksy 2023	Opinnäytetyön esittely	Pihla Vesikko & Birgitta Ahvenjärvi

4.3 Opinnäytetyön toteutus

Projekti toteutettiin Oulun ammattikorkeakoulun ohjeiden mukaan toiminnallisena opinnäytetyönä (Oulun ammattikorkeakoulu 2016). Aiheen valinnan, yhteistyösopimuksen ja hyväksytyyn opinnäytetyön suunnitelman jälkeen pääsimme aloittamaan opinnäytetyön toteutusvaihetta, aikataulun tarkempaa suunnittelua, raportointivaiheen käynnistämistä sekä opiskelumateriaalin valmistamista.

Projektin tuottamaan valmiiseen tuotteeseen sisällytettiin tietoa kulttuurista ja kulttuurikohtaamisista natiiviröntgentutkimuksissa. Opiskelumateriaalissa kerrottiin lyhyesti aiheen teoriaa ja ohjeistusta käytännön tilanteisiin. Tekstin tueksi aihesisältöä kuvitettiin opinnäytetyön toisen tekijän, Pihla Vesikon, tekemillä piirroksilla sekä erilaisten muotojen ja värien avulla. Projektin edetessä tuotteen

sisältöä ja ulkomuotoa päivitettiin ohjaavien opettajien ja palautekyselyn kommenttien sekä päivitetyn tietoperustan perusteella. Esimerkiksi lopullisesta tuotteesta jätettiin pois neljänneksi suurin maahanmuuttajaryhmä, sillä tieto oli muuttunut projektin etenemisen aikana.

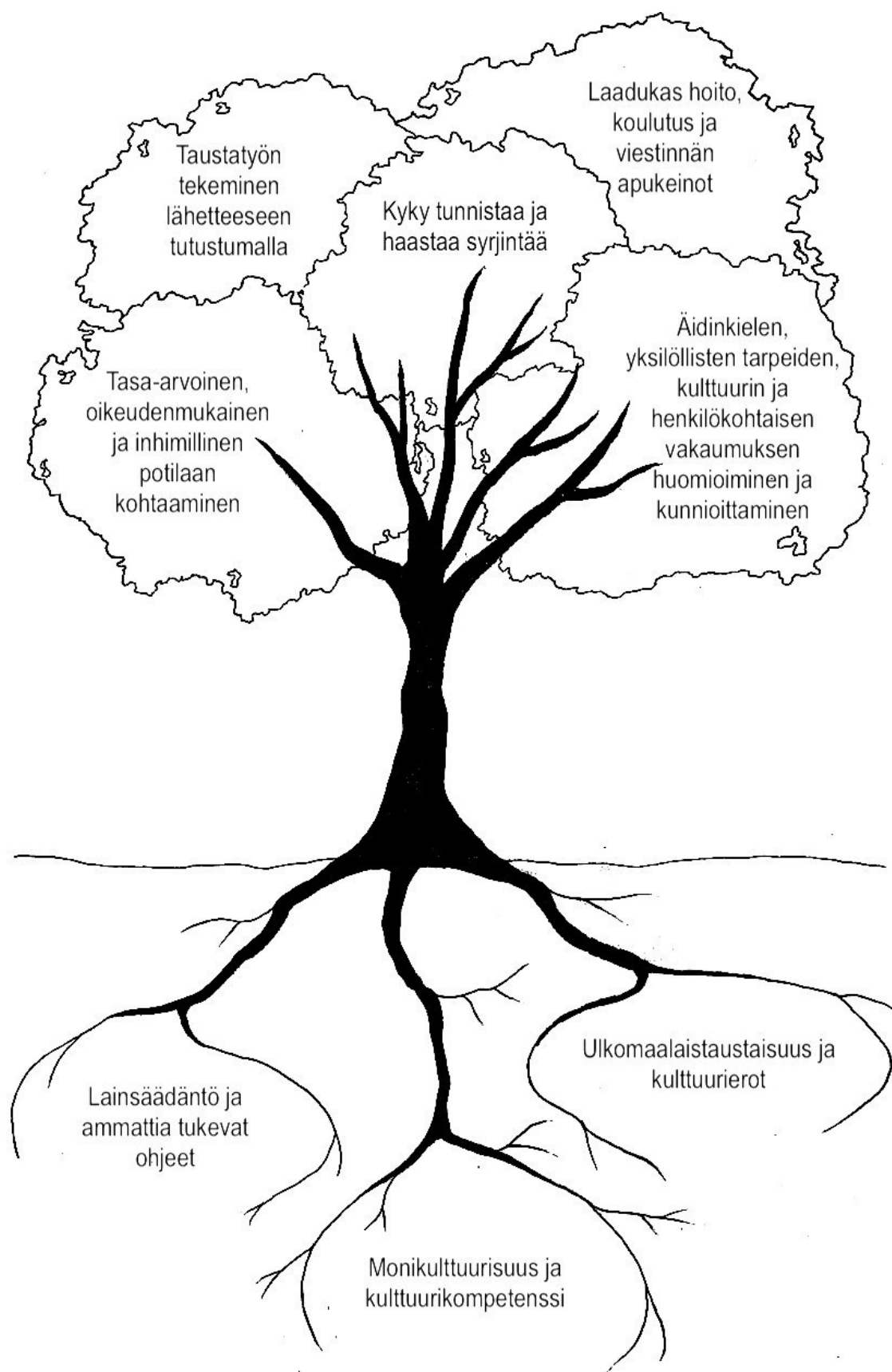
Laadun mittaamiseksi projektin tuotteesta kerättiin palautetta kyselyllä (LIITE 2), jonka kysymykset laadittiin opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa määrittelemämme laatukriteerien pohjalta (TAULUKKO 2). Koska tavoitteet on etukäteen määritelty, on tärkeää analysoida täyttääkö projekti ne tarpeet mihin se on luotu. Pelkkä palautteen kerääminen ei kuitenkaan riitä, vaan kerätty tieto pitää käydä systemaattisesti läpi. Muuten palautekyselyn tekijöiden ja vastaajien käyttämä aika ja vaiva on hukkaan heitettyä. (Suopajarvi 2013, 9).

Toteutimme kyselyn Webropol -kysely- ja raportointisovelluksella. Palautekysely lähetettiin sähköpostitse saatekirjeen (LIITE 1) kanssa Oulun ammattikorkeakoulun radiografian ja sädehoidon tutkinto-ohjelman opiskelijoille. Saatekirjeessä informoitiin vastaajia kyselyn anonymiteetistä, kauanko aikaa materiaaliin tutustumiseen ja vastaamiseen kuluu yhteensä sekä mihin asti kysely on avoinna. Tarkemmin määriteltynä palautekysely lähetettiin luokille RAD19-22 (luvut tarkoittavat opintojen aloitusvuotta), jotka toimivat myös palautekyselyn kohderyhmänä. Emme lähettäneet kyselyä RAD23-ryhmälle, koska he ovat vasta niin alussa opintojaan, ettei aihe ole vielä heille ajankohtainen. Totesimme kyselylinkin toimivaksi testaamalla sitä aluksi opinnäytetyön tekijöillä ja ohjaavilla opettajilla, kuitenkin vastaamatta kyselyyn. Palautekysely lähetettiin syyskuussa 2023 ja se oli vastaajille auki 15 vuorokautta. Noin viikon kuluttua saatekirjeen lähettämisestä, vastauksia oli tullut 11. Päätimme lähettää vielä muistutusviestin, jonka jälkeen vastaajamäärä nousi kuudella. Yhteensä palautekyselyyn vastasi lopulta 17 röntgenhoitajaopiskelijaa.

4.4 Opiskelumateriaalin sisällön prosessi

Opiskelumateriaalin kansisivun jälkeiseen sivuun kuvitimme ja hahmotimme materiaalissa olevaa tietoa puukuviolla. Myös tämän avulla pääsimme itsekin erittelemään aiheita, joita halusimme käsitellä opiskelumateriaalissa. Kuvituksessa on juurien ympärille määritelty kolme aihepiiriä, jotka koimme keskeisiksi osiksi kulttuuriosaamista terveydenhuollossa. Näitä olivat lainsäädäntö ja ammattia tukevat ohjeet, monikulttuurisuus ja kulttuurikompetenssi sekä ulkomaalaistaustaisuus ja

kulttuurierot. Puukuvituksen oksien lomaan valitsimme asioita, jotka näkyvät käytännön työelämässä terveydenhuollossa. Näitä olivat kyky tunnistaa ja haastaa syrjintää, laadukas hoito ja koulutus sekä viestinnän apukeinot ja taustatyön tekeminen lähetteeseen tutustumalla. Näiden lisäksi tasa-arvoinen, oikeudenmukainen ja inhimillinen potilaan kohtaaminen sekä äidinkielen, yksilöllisten tarpeiden, kulttuurin ja henkilökohtaisen vakaumuksen huomioiminen ja kunnioittaminen. (KUVIO 1.)

KUVIO 1. Opiskelumateriaalissa esiintyvä puukuvitus

Puuosion jälkeen lähdimme pureutumaan lainsäädännön ja ammattia tukevien ohjeiden sisältöön, jota pyrimme tiivistämään lukijalle helppoon muotoon. Halusimme, että sisältö on lukijalle helposti ymmärrettävissä sekä sisäistettävissä. Tämä tarkoitti sitä, että sivuja ei täytetä liiallisesti tekstisällöllä, vaan itse tekstiosuudet olisivat tiiviitä ja ydinasioihin keskittyviä. Myös kuvituksen ja muotojen avulla pyrimme luomaan tekstistä kiinnostusta herättävää sekä helposti muistettavaa.

Seuraavaksi määrittelimme lyhyesti erilaisia kulttuuriosaamiseen liittyviä käsitteitä. Näitä olivat kulttuuri, kulttuurikompetenssi ja monikulttuurisuus. Näillä peruskäsitteillä olisi lukijan helpompi saada parempi käsitys aiheesta. Seuraavalla sivulla hahmottelimme kolmen suurimman suomalaisesta kulttuurista eroavan väestöryhmän tilannetta Suomessa. Näitä olivat ihmisryhmiä, joiden taustamaina oli Venäjä, Viro ja Irak. Kerroimme materiaalissa myös heidän kokemuksistaan liittyen maahanmuuttoon ja ulkomaalaistaustaisuuteen sekä asioihin, jotka vaikuttavat terveydenhuollon potilaskohtaamisessa.

Seuraavilla sivuilla esittelemme erilaisia ongelmakohtia ja niiden ratkaisukeinoja kuvantamisessa. Näitä olivat kielierot, aikakäsityksen poikkeavuus, sukupuolten erilainen roolitus, tutkimuksen suorittamisen vaikeudet sekä monikulttuurisen työnkuvan haasteet. Jokaiseen edellä mainittuun ongelmaan pyrimme esittämään ongelmien taustalla olevia tekijöitä ja ratkaisuja, joita tulevat röntgenhoitajat ja alan ammattilaiset voivat hyödyntää työssään. Sijoittelimme myös eri sivuille tietoa terveydenhuollon tehtävistä erilaisten ihmisten huomioimisessa, erilaisen taustan omaavien ihmisten terveyteen liittyvistä kokemuksista ja uuden kotimaan vaikutuksesta hoidonsaantiin sekä kulttuuritiedon ja monikulttuurisuustaitojen tärkeydestä terveydenhuollon ammattilaisena ja opiskelijana.

4.5 Opiskelumateriaalin laatukriteerit

Laatukriteeri kuvailee tuotetun asian olennaisia ominaisuuksia, joita voidaan mitata. Sen avulla määritellään siis tavoite, johon voi vaikuttaa arvioitavan toiminnan kautta. (Idänpään-Heikkilä, Outilinen, Nordblad, Päivärinta & Mäkelä 2000, 9–14.) Opetushallituksen työryhmä (2006) on määritellyt verkko-oppimateriaalien kriteerejä, joista valikoimme opinnäytetyöllemme soveltuvat kriteerit. Verkko-oppimateriaalien monimuotoisen ja vaihtelevan luonteen vuoksi kriteerien hyödyntäminen tapahtuu parhaiten soveltavin osin jättäen osan kriteereistä pois tässä projektissa (Opetushallituksen työryhmä 2006, 14). Määrittelimme, tarkkailimme ja seurasiimme projektin kaikissa vaiheissa

laatukriteerejä niiden toteutumista. Projektin aikana huomioimme myös tilaavan organisaation tarpeita ja odotuksia.

Kiinnitimme esimerkiksi huomiota opiskelumateriaalin ulkoasuun tilaavan organisaation ehdotusten mukaisesti sekä saatavuuden varmistamisen näkökulmasta. Käytimme yhtenäisiä tekstin ja värien valintoja materiaalin kokonaiskuvan selkeyttämiseksi. Oulun ammattikorkeakoulu käyttää oranssia verkkosivuillaan sekä ammattikorkeakoulun logossa, minkä vuoksi koulu halusikin, että sisällyttäsimme oranssia väriä opiskelumateriaaliimme. Valitsimme myös muita erilaisia värejä materiaalin ulkoasun virkistämiseksi ja mielenkiintoa herättäväksi. Varmistimme, että opiskelumateriaalin teksti on helposti luettavissa ja mahdollisimman selkeästi esitetty, mikä tarkoitti fonttikoon pitämistä mahdollisuuksien mukaan isona. Myös fontiksi valitsimme Charter fonttityylin, jota käytettiin yhtenäisesti koko opiskelumateriaalin tekstisisällössä. Käytimme tekstin lihavoitinta kohdissa, joissa halusimme painottaa asian tärkeyttä ja ohjaamaan lukijaa käsiteltävään asiaan. Värien, fonttien ja fonttikokojen valintaa ohjasi määrittelemämme laatukriteerit.

Laatukriteerit ovat eritelty taulukossa 2 pääperiaatteisiin, pääperiaatteiden laatukriteereihin sekä laatukriteerien toteutuskeinoihin ja -tavoitteisiin. Projektin pääperiaatteiksi muodostuivat projektin kokonaisuus, sisältö, käytettävyys, ulkoasu ja kieliasu.

TAULUKKO 2. Laatukriteerit

Pääperiaate	Laatukriteeri	Kriteerien toteuttaminen
Kokonaisuus	Käyttäjälähtöisyys	Materiaalin sisältö tuotetaan kohderyhmän tarpeiden mukaiseksi
	Hyödyllisyys	Materiaali tuottaa lisäarvoa käyttäjälle
Sisältö	Tiedon soveltuvuus	Tieto on rajattu kohderyhmälle sopivaksi
	Tiedon ajantasaisuus	Oppimateriaalin tieto on ajantasaista
	Tiedon luotettavuus	Tiedon lähteet ovat luotettavia

Käytettävyys	Tuotteen yhteensopivuus eri laitteilla ja alustoilla	Materiaali on saatavilla kaikille laitteesta ja alustasta riippumatta Toimii yleisimmillä selaimilla
	Ulkoasu	Ulkoasu tukee tiedon hahmotamista ja omaksumista
	Materiaalin esitystapa on selkeää	Oppimateriaalin kuvitus tukee tekstin sisältöä ja sanomaa Värien, rakenteen, asettelun ja fonttikoon selkeys
	Kuvitus on laadukasta	Kuvitus erottuu ja on helposti tulkittavissa sekä kontrasti on riittävää
	Visuaalinen saavutettavuus	Tuote voidaan ymmärtää ja hahmottaa ilman värinäköä
Kieliasu	Asiatyylinen teksti	Käyttäjälähtöinen kieli Teksti on kieliopiltaan oikeanlaista
	Helposti ymmärrettävä teksti	Ytimekkäät lauseet Sanavalinnoiltaan kohderyhmää palveleva

4.6 Projektioorganisaatio ja viestintä

Projektioorganisaatio muodostuu, kun organisaatio tekee töitä vain tietyn projektin edistämiseksi. Tähän kuuluvat projektiryhmä, ohjausryhmä sekä mahdollisesti myös projektissa työskentelevät asiantuntijat. Projektioorganisaation projektipäällikön tehtävänä on laatia projektisuunnitelma, aloittaa projekti sekä tehdä projektin loppuraportti. Ohjausryhmä hyväksyy projektisuunnitelman sekä ohjaa ja valvoo projektin etenemistä. (Mäntyneva 2016, 21–34.) Opinnäytetyön projektioorganisaatiossa toimivat projektipäälliköt Pihla Vesikko ja Birgitta Ahvenjärvi, ohjausryhmä Karoliina Paalimäki-Paakki ja Kaisa Marttila-Tornio sekä vertaisarvioija Tuukka Soininen. Opinnäytetyön projektin tuotos siirtyi tilaajaorganisaatiolle, Oulun ammattikorkeakoululle, käytettäväksi osana natiiviröntgentutkimusten opetusmateriaalia.

Projektiin liittyvistä suunnitelmista, tavoitteista, käytännöistä, päätöksistä, sopimuksista sekä tuloksista tulee viestiä projektin eri sidosryhmille, jotta kaikki projektiin liittyvät henkilöt pysyvät ajan tasalla projektin etenemisestä. Onkin tärkeää luoda projektille viestintäsuunnitelma projektiviestinnän tueksi. Tähän suunnitelmaan kirjataan projektiin liittyvät asiat sekä aikataulutus ja kohderyhmät. (Mäntyneva 2016, 113.) Tiedotimme projektin tuloksista tilaavaa organisaatiota ja ohjaavia opettajia. Koska Oulun ammattikorkeakoulu oli tilannut tuotteen etukäteen ja projekti oli saanut alkunsa heidän tarpeestaan opiskelumateriaalille, ei tuotetta tarvinnut varsinaisesti markkinoida. Projektin tuotteesta tehtiin aluksi raakaversio, joka esitettiin tilaavalle organisaatiolle, jolloin organisaation oli mahdollista kommentoida ja pyytää haluamiaan muutoksia. Lopullinen versio hyväksyttiin tilaavan organisaation puolesta ja luovutettiin osaksi opetusta.

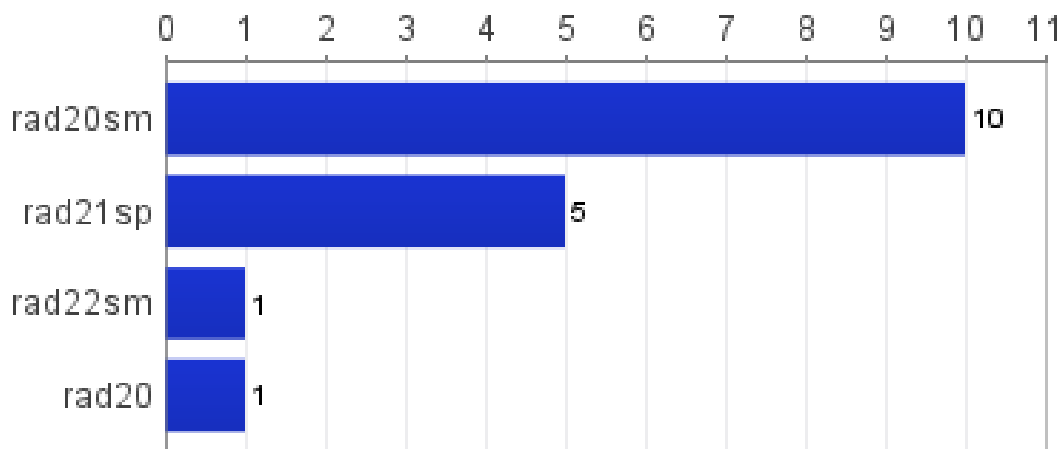
Projektin viestintä toteutettiin sähköpostitse ja sovitulla Teams-kokouksilla ohjausryhmän kanssa sekä opinnäytetyön suunnitelmatyöpajoissa tarjottavilla ohjausajoilla. Projektipäälliköt viestivät WhatsApp-viestipalvelun, Teams-kokousten ja sähköpostien välityksellä sekä tapaamiset sovituin ajoin paikan päällä mahdollistivat viestimistä. Projektista valmistettiin opinnäytetyön raportti, joka myös julkaistiin opinnäytetöiden virallisessa julkaisusivustolla Theseuksessa. Valmis projekti esitettiin muille röntgenhoitajaopiskelijoille nauhoittamalla sekä tallentamalla esitys valmiista tuotteesta röntgenhoitajaopiskelijoiden käyttöön.

5 OPISKELUMATERIAALIN JA OPINNÄYTETYÖN RAPORTOINTI JA ARVIOINTI

5.1 Opiskelumateriaalin arviointi palautekyselyn avulla

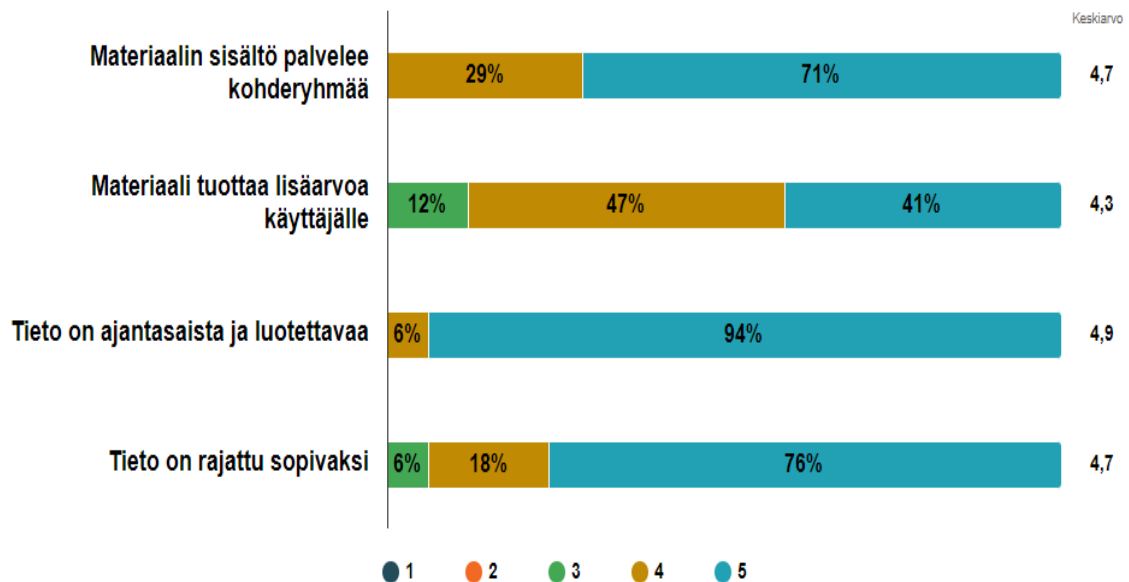
Palautekyselyssä oli kahdeksan kohtaa, joista kaikkiin oli pakko antaa vastaus, paitsi viimeiseen. Kyselyn alussa kehoitimme kuitenkin vastaajaa vastaamaan kaikkiin kysymyksiin. Ensimmäinen kysymys kartoitti vastaajien ryhmätunnusjakaumaa. Siinä yksinkertaisesti pyydettiin kirjoittamaan tekstikenttään oma ryhmätunnus. Seuraavat neljä kysymystä, eli kohdat 2–5 olivat matriisimallisia kysymyksiä, joissa vastaajan tuli arvioida tuotteen toteutukseen liittyviä väittämiä asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoitti ”täysin eri mieltä”, 2 ”osittain eri mieltä”, 3 ”en osaa sanoa”, 4 ”osittain samaa mieltä” ja 5 ”täysin samaa mieltä”. Toisessa kohdassa vastaajan tuli arvioida tuotteen kokonaisuuteen liittyviä väittämiä, kolmannessa tuotteen käytettävyyteen liittyviä väittämiä, neljännessä tuotteen ulkoasuun liittyviä väittämiä ja viidennessä tuotteen kieliasuun liittyviä väittämiä.

Kuudennessa kohdassa vastaajaa pyydettiin antamaan materiaalille kokonaisarvosana asteikolla 1–5. Seitsemännessä kohdassa kysyttiin, kokiko vastaaja materiaalin hyödylliseksi itselleen. Vastausvaihtoehdot olivat yksinkertaisesti ”kyllä”, ”en” tai ”en osaa sanoa”. Kahdeksannessa kohdassa annettiin vastaajalle mahdollisuus kirjoittaa vapaata palautetta ja kehitysideoita. Vapaan palautteen antaminen oli kuitenkin vapaaehtoista.

KUVIO 2. Kyselyn ensimmäisen kohdan vastaukset

Taustatietoina vastaajia pyydettiin kirjoittamaan tekstikenttään oma ryhmätunnuksensa. Palautekyselyyn vastanneista radiografian ja sädehoidon tutkinto-ohjelman opiskelijoista 11 eli suurin osa oli vuonna 2020 aloittaneita opiskelijoita. Vastaajista 5 oli vuonna 2021 aloittaneita opiskelijoita ja vain 1 vastaaja oli vuonna 2022 aloittanut opiskelija. (KUVIO 2).

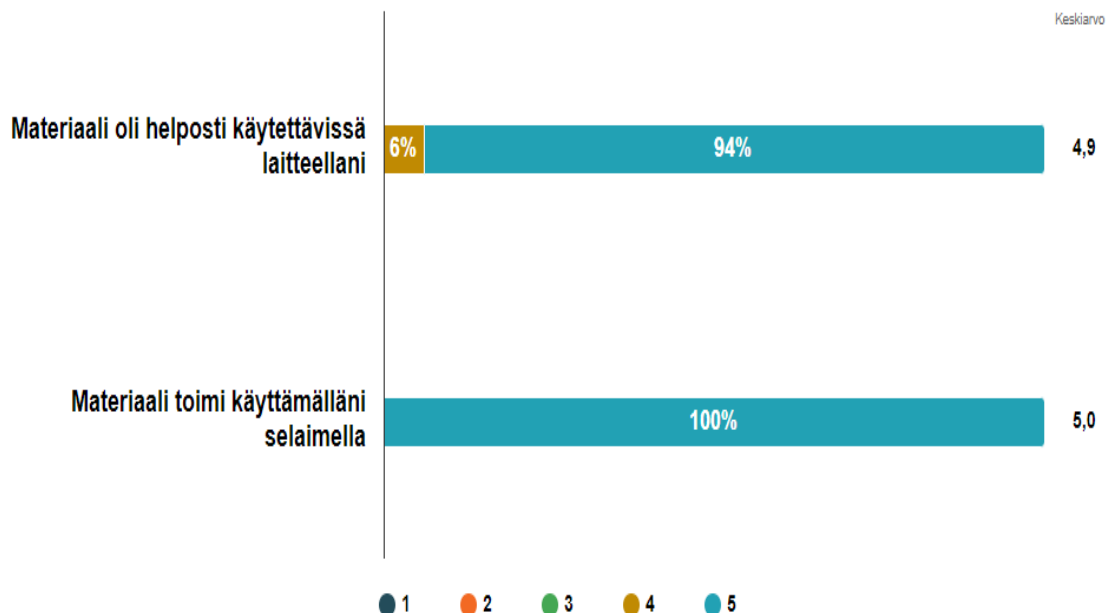
KUVIO 3. Palautekyselyyn toisen kohdan vastausten prosentuaalinen jakauma

Toisessa kohdassa vastaajan tuli arvioida tuotteen kokonaisuuteen liittyviä neljää väittämää asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoitti ”täysin eri mieltä”, 2 ”osittain eri mieltä”, 3 ”en osaa sanoa”, 4 ”osittain samaa mieltä” ja 5 ”täysin samaa mieltä”. Ensimmäisessä väittämässä kartoitettiin vastaajien näkemystä opiskelumateriaalin tietoperustasta, sisällöstä ja sen antamasta lisäarvosta opiskelumateriaalia lukevalle. Valtaosa vastanneista oli täysin samaa mieltä (71 %) tai osittain samaa mieltä (29 %) siitä, että materiaalin sisältö palvelee kohderyhmää. 41 % vastanneista oli täysin samaa mieltä siitä, että opiskelumateriaali tuotti lisäarvoa käyttäjälle. Kuitenkin enemmistö vastaajista (47 %) oli osittain samaa mieltä väitteen kanssa opiskelumateriaalin tarjoamasta lisäarvosta. 12 % vastaajista ei osannut sanoa materiaalin tuottamasta lisäarvosta. (KUVIO 3).

Opiskelumateriaalin tieto oli palautekyselyyn vastaajien mukaan ajantasaista ja luotettavaa. Enemmistö vastaajista (94 %) oli täysin samaa mieltä materiaalin tarjoaman tiedon ajantasaisuudesta ja luotettavuudesta. Vain pieni osa (6 %) vastaajista oli osittain samaa mieltä tiedon ajantasaisuudesta ja luotettavuudesta. Suurin osa vastaajista (76 %) oli täysin samaa mieltä tiedon sopivasta

rajauksesta. Pienempi osa (18 %) oli osittain samaa mieltä ja vähemmistö vastaajista (6 %) ei osannut vastata väitteeseen. (KUVIO 3).

Kolmannessa kohdassa tuli arvioida tuotteen käytettävyyteen liittyviä kahta väittämää asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoitti ”täysin eri mieltä” ja 5 ”täysin samaa mieltä”. Kyselyn perusteella materiaali oli helposti käytettävissä kyselyyn vastanneiden laitteilla ja käytetyillä selaimilla. Enemmistö vastaajista (94,1 %) oli täysin samaa mieltä materiaalin helppokäyttöisyydestä heidän käyttämillään laitteilla ja pienempi osa vastaajista (5,9 %) oli tämän väitteen kanssa osittain samaa mieltä. Jokainen vastaaja (100 %) oli täysin samaa mieltä opiskelumateriaalin toimivuudesta heidän käyttämällään selaimella. Vastausten perusteella totesimme onnistuneemme helppokäyttöisen ja teknisesti toimivan opiskelumateriaalin luomisessa. (KUVIO 4).

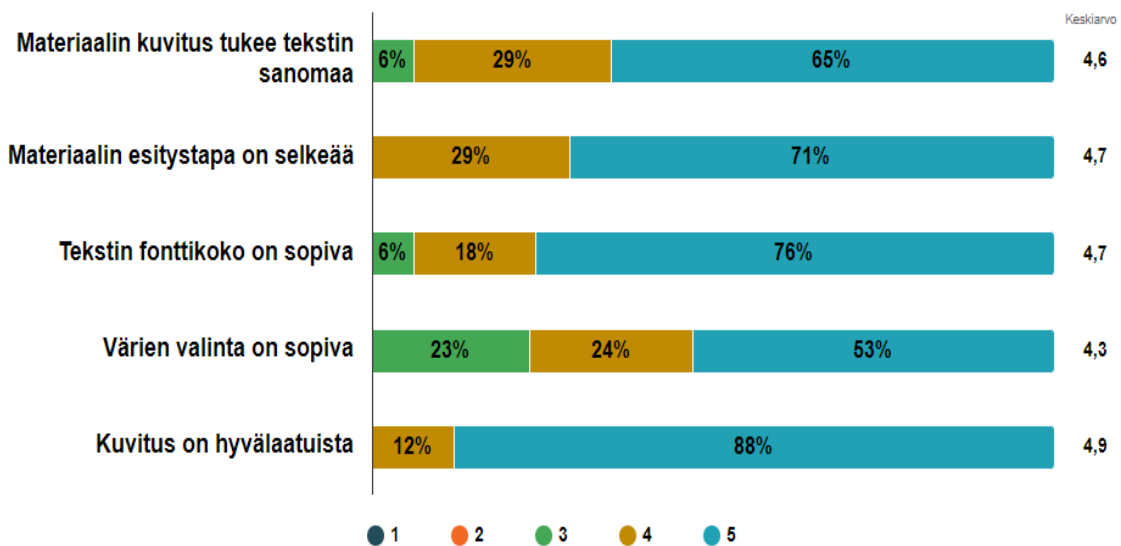

KUVIO 4. Palautekyselyn kolmannen kohdan vastausten prosentuaalinen jakauma

Neljännessä kohdassa vastaajan tuli arvioida tuotteen ulkoasuun liittyviä viittä väittämää asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoitti ”täysin eri mieltä” ja 5 ”täysin samaa mieltä”. Enemmistö vastaajista (64,7 %) oli täysin samaa mieltä siitä, että materiaalin kuvitus tuki tekstin sanomaa. Vähemmistö vastaajista oli osittain samaa mieltä (29,4 %) väitteen kanssa ja osa vastaajista (5,9 %) ei osannut sanoa kuvituksen tukemisesta tekstin sanomaan. Suurimmalle osalle (70,6 %) opiskelumateriaalin esitystapa oli selkeää ja vähemmistö vastaajista (29,4 %) oli osittain samaa mieltä tämän väitteen

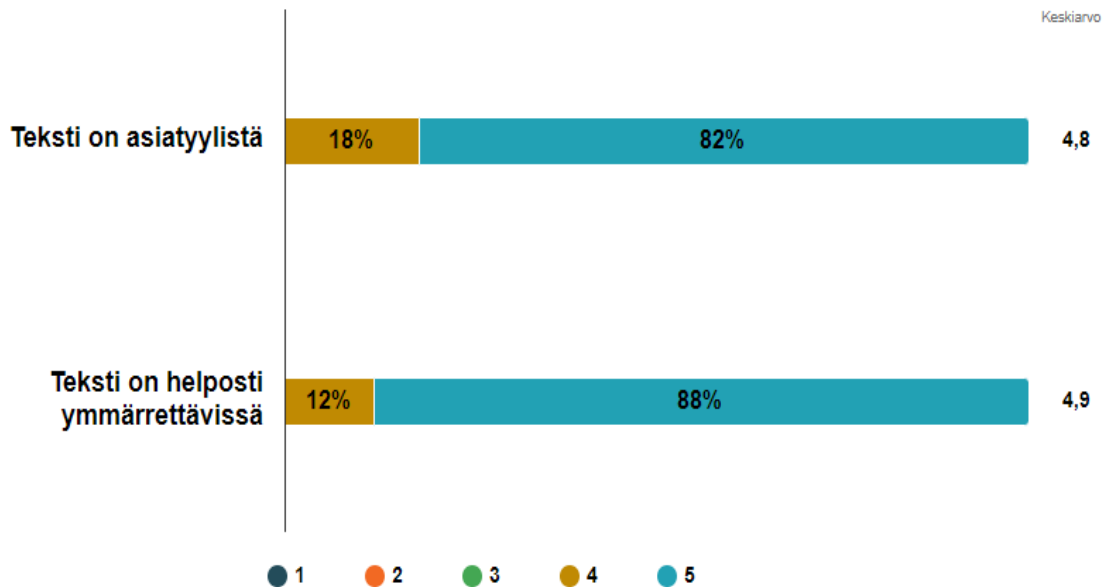
kanssa. Kyselyyn vastanneet olivat suurimmaksi osaksi (76,5 %) täysin samaa mieltä tekstin fonttikoon sopivuudesta. Vähemmistö vastanneista (17,6 %) olivat osittain samaa mieltä tekstin fonttikoon sopivuudesta ja pienin osuus vastanneista (5,9 %) ei osannut sanoa. (KUVIO 5).

Enemmän hajontaa tuli ilmi värien valintaan liittyvässä väittämässä. Suurin osa (53,0 %) vastasi olevansa täysin samaa mieltä väittämän kanssa. Loput vastanneista olivat osittain samaa mieltä (23,5 %) tai ei osannut sanoa (23,5 %) värien valinnan sopivuudesta. Kuvitus nähtiin vastaajien mukaan enimmäkseen hyvälaatuisiksi. Enemmistö (88,2 %) oli täysin samaa mieltä väittämän kanssa ja vähemmistö (11,8 %) oli osittain samaa mieltä. (KUVIO 5).

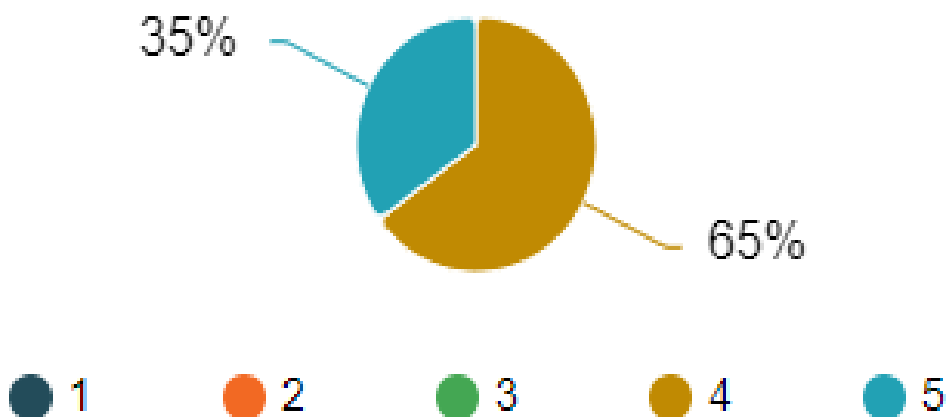
KUVIO 5. Palautekyselyn neljännen kohdan vastausten prosentuaalinen jakauma

Viidennessä kohdassa vastaajan tuli arvioida tuotteen kieliasuun liittyviä kahta väittämää asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoitti ”täysin eri mieltä” ja 5 ”täysin samaa mieltä”. Palautekyselyn vastausten perusteella opiskelumateriaalin teksti oli asiatyylissä ja teksti oli myös helposti ymmärrettävissä. Suurin osa vastaajista (82 %) oli täysin samaa mieltä tekstin asiatyylisyydestä ja loput (18 %) oli osittain samaa mieltä. Tekstin helposta ymmärrettävyydestä oli täysin samaa mieltä 88 % vastaajista ja osittain samaa mieltä oli 12 % vastaajista. (KUVIO 6).

KUVIO 6. Palautekyselyn viidennen kohdan vastausten prosentuaalinen jakauma

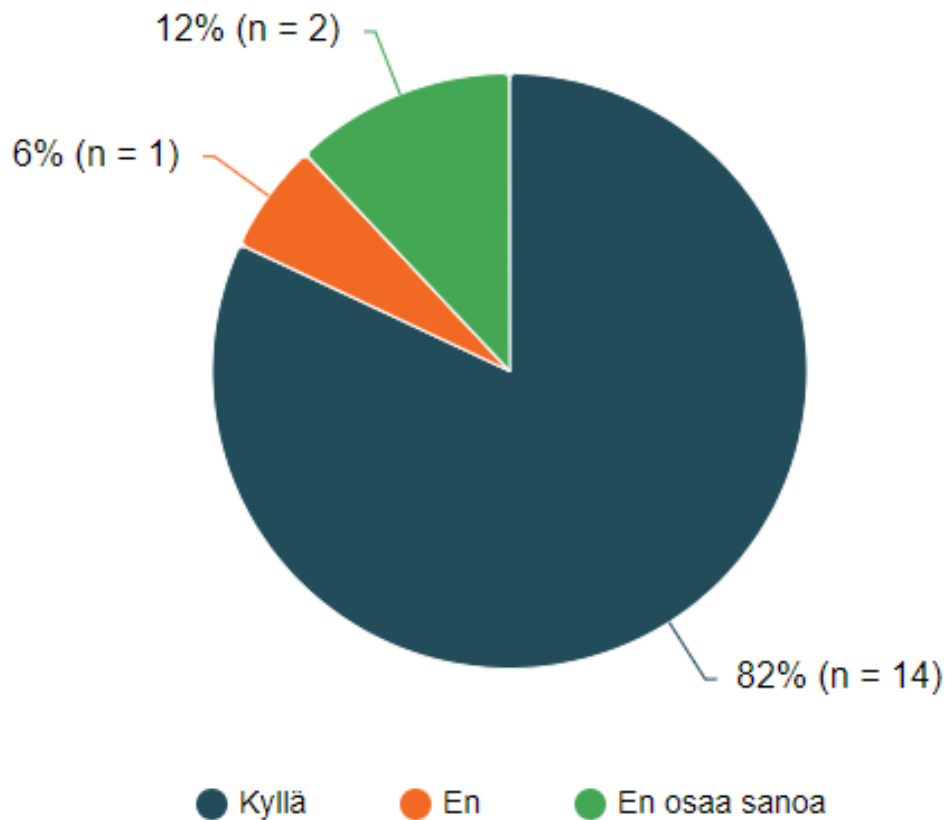
Kuudennessa kohdassa pyydettiin vastaajaa antamaan opiskelumateriaalille kokonaisarvosana asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoitti ”välttävä” ja 5 ”erinomainen”. Materiaalin kokonaisarvosanaksi 35 % vastaajista antoi 5 ja 65 % vastaajista antoi 4. (KUVIO 7). Alla olevaan kuvaajaan vastaukset on hahmoteltu värikoodeittain.

KUVIO 7. Palautekyselyn kuudennen kohdan vastausten prosentuaalinen jakauma

Seitsemännessä kohdassa kysyttiin, kokiko vastaaja opiskelumateriaalin hyödylliseksi itselleen. Vastausvaihtoehdot olivat ”kyllä”, ”ei” tai ”en osaa sanoa”. Suurin osa vastaajista (82 %) eli 14

vastaajaa koki materiaalin itselleen hyödylliseksi, vähemmistö vastaajista (12 %) eli kaksi vastaajaa ei osannut sanoa ja ainoastaan yksi vastaaja ei kokenut materiaalia hyödylliseksi itselleen. (KUVIO 8).

KUVIO 8. Palautekyselyn seitsemännen kohdan vastausten prosentuaalinen jakauma

Kyselyn kahdeksannessa eli viimeisessä kohdassa pyydettiin vastaajaa antamaan kehitysideoita ja vapaata palautetta materiaalista. Vastaaja sai halutessaan kirjoittaa tekstikenttään vastauksensa omin sanoin. Saimme kyseiseen kohtaan vastaukset kolmelta vastaajalta.

“Tärkeä aihe, jota ei ole koulussa käsitelty paljoa. Hyvin toteutettu ja hyödyllinen opas!”

“Tekstiä oli sopivasti, eivätkä sivut olleet liian täynnä. Materiaalin jaksoi lukea hyvin läpi.”

“Ihan hyvin oli asioita, mutta niitä olisi voinut avata vähän enemmän. Loppuun voisi laittaa vaikkapa listan eri uskonnoista ja kulttuureista, jotka poikkeavat suomalaisesta kulttuurista, joista lukijat voisivat etsiä tietoa itse.”

Vapaassa palautteessa tuli enimmäkseen hyviä ja kannustavia kommentteja opiskelumateriaalista. Palautteen mukaan opiskelumateriaali oli hyvin toteutettu ja sisällöltään sopivasti rajattu, joka oli materiaalin tekijöinä meille tärkeää tietoa itse lukijoilta. Tähän olimme myös panostaneet materiaalia tuottaessa. Oli myös hyvä saada tietää, että opiskelijat kokivat materiaalin ja aiheen tärkeäksi osaksi opetusta.

5.2 Opinnäytetyön itsearviointi

Itsearviointilla ja ulkoisen arvioinnin tuella seurataan projektin etenemistä suunnitellulla tavalla. Itsearviointi tapahtuu tarkastelemalla tavoitteellisen työskentelyn toteutumista määritellyn aikataulun mukaisesti. Se vaatii kriittistä ajattelua, koska projektin tekijät arvioivat omaa tuotostaan ja sen onnistumista näyttöön perustuen. Tiedon keruun tulee olla systemaattista ja kerätty aineisto tulee analysoida. Tiedon julkaistaessa on tärkeää mainita mahdolliset tuloksiin vaikuttavat arvioinnin puutteet ja rajoitukset. (Suopajarvi 2013, 17–18.) Toteutimme itsearviota määrittämiemme laatukriteerien sekä laatimamme palautekyselyn tulosten pohjalta, jonka lisäksi tarkastelimme projektin suunnitelmaan määrittämiämme kustannus- ja riskiarviota, sekä aikataulun toteutumista.

5.2.1 Opiskelumateriaalin arviointi

Opiskelumateriaalin tärkeimmiksi laatukriteereiksi määrittelimme tuotteen kokonaisuuden, sisällön, käytettävyyden, ulkoasun sekä kieliasun. Laatukriteerit on määritelty opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa, joita on eritelty tarkemmin taulukossa 2. Halusimme toteuttaa tuotteen niin, että se olisi helposti jokaisella käytettävissä, sisällöltään helppolukuinen ja lisäarvoa tuottava sekä kokonaisuudessaan helposti ymmärrettävissä ja laadukas. Laatukriteerien avulla tavoittelimme opiskelumateriaalin vastaavan tilaavan organisaation tarvetta ja sitä, että materiaali tuottaisi opintojaksolle hyötyä.

Laatukriteerien toteutumista tarkasteltiin palautekyselyn avulla, jossa kartoitimme opiskelijoiden näkemystä opiskelumateriaalin laadusta. Palautekyselyn tulosten perusteella voimme päätellä, että suurin osa asettamistamme laatukriteereistä saatiin toteutettua hyvin ja lopputulos oli onnistunut. Vastauksista tuli ilmi se, että opiskelumateriaali antoi lukijalle lisäarvoa, oli ulko- ja kieliasultaan

toimiva sekä kokonaisuudeltaan hyödyllinen materiaali kulttuuriosaamisesta röntgenhoitajaopiskelijoille. Halukkuutta oli kuitenkin myös materiaalin tiedon syventämiselle.

Yhdessä palautekyselyn palautteessa opiskelija oli kaivannut opiskelumateriaaliin listausta erilaisista uskonnoista ja kulttuureista Suomessa. Koska opiskelumateriaalimme tarkoituksena oli tarjota opiskelijoille tiivis katsaus erilaisten kulttuurien näkymiseen Suomen terveydenhuollossa ja erityisesti kuvantamisessa, emme kokeneet tarpeelliseksi eritellä listaa uskonnoista ja kulttuureista Suomessa. Halusimme keskittyä kolmeen suurimpaan eri kulttuurin omaavaan väestöryhmään Suomessa, joita opiskelijat ja työntekijät voisivat todennäköisimmin kohdata terveydenhuollon työtehtävissä. Jatkotutkimusaiheeksi tämä olisi hyvä ehdotus syventää tietoa erilaisista kulttuureista. Näiden syiden perusteella emme tehneet vapaissa palautteissa esiintyviä ehdotuksia osaksi opiskelumateriaaliamme.

Olisimme toivoneet enemmän vastauksia, mutta tyydyimme arvioimaan saaduilla vastauksilla tuotteen onnistumista. Koimme vastausten perusteella tuotteen muokkaamisen tarpeettomaksi. Muokkasimme värimaailmaa kyselyn vastausten jälkeen vielä opettajilta saatujen ehdotusten mukaisesti. Muun muassa lisäsimme tilaavan organisaation teemaväriä, oranssia, ja teimme samaan aiheeseen liittyvistä laatikoista saman värisiä, mikä paransi myös materiaalin esitystapaa. Myös fonttikokoja viilasimme yhteneväiseksi joistakin kohdista.

Opiskelumateriaali oli mielestämme hyvin toteutettu, helppolukuinen ja sisällöltään lisäarvoa tuottava röntgenhoitajaopiskelijoille. Myös palautekyselyn perusteella opiskelijat olivat suurimmaksi osaksi tyytyväisiä rakentamaamme tuotteeseen, joka vahvistaa ajatustamme siitä, että projektin valmis opiskelumateriaali oli hyvä ja tärkeä aihe tuoda esille osaksi röntgenhoitajan koulutusta. Opiskelumateriaalin suunnittelu ja toteutus sujuivat ilman suurempia ongelmia tai vaikeuksia. Saimme myös hyvää ja positiivista palautetta tilaavan organisaation puolesta ja he kokivat aiheemme hyödylliseksi. Palautekyselyn ja tilaavan organisaation palautteen mukaan suurin osa koki tuotteemme tarpeelliseksi ja tärkeäksi aiheeksi röntgenhoitajan työnkuvassa, joka vahvisti näkemystämme tuotteen onnistumisesta.

5.2.2 Projektin kustannusten arviointi

Kertaluonteisissa projekteissa kustannusten arviointi voi olla ongelmallista. Projektin kustannusarvion tekemistä vaikeuttavat myös tekijän kokemattomuus ja muiden kustannusten muutokset. (Mäntyneva 2016, 78–81.) Suurimmat kulut projektille tuottivat opiskelijoiden ja opettajien työtunnit. Oulun ammattikorkeakoulu (2016) on määritellyt toiminnallisessa opinnäytetyön suunnitelmassa opiskelijoiden ja opettajien yksikkökustannuksia, joiden mukaan projektin kustannusarvio rakennetaan työtuntimäärien osalta. Opiskelijoilla työtunnin hinnaksi on määritetty 10 euroa tunnilta ja opettajilla hinta on 45 euroa tunnilta. Projektimme muita kuluja ovat matka- ja internetkulut sekä mahdolliset tulosteet ja kuvitustarvikkeet. Matkakulut muodostuvat ajoittaisista matkoista julkisella liikenteellä ja internetkulut koostuvat kulujen keskiarvosta. Kustannusarvio on esitetty taulukossa 3. Matkakuluja ei oikeastaan aiheutunut suunniteltua määrää projektin aikana, sillä suurimmaksi osaksi opinnäytetyö voitiin toteuttaa etäyhteyksien avulla. Internetkuluissa taas ylitettiin suunniteltu kustannusmäärä, sillä suurin osa työstämme vaati internetin käyttöä. Pysyimme kuitenkin kustannusten toteutuneissa menoissa suunnitelman mukaisessa määrässä.

TAULUKKO 3. Projektin kustannusten erittely

Kustannustekijä	Suunniteltu meno, euroa	Toteutunut meno, euroa
Opiskelijan työ (10 euroa/tunti)	6000	6000
Opettajien työ (45 euroa/tunti)	360	360
Matkakulut	100	0
Internetkulut	200	300
Kuvitustarvikkeet	100	100
Yhteensä	6760	6760

5.2.3 Projektin aikataulun arviointi

Olimme laatineet opinnäytetyöllemme aikataulun, jonka mukaisesti etenimme. Projekti sujui suunnitelmien mukaisesti ja ilman suurempia ongelmia. Opinnäytetyön tekemiseen vaikutti tekijöiden ja opettajien kesäloma. Olimme ennen kesäloman alkamista siinä vaiheessa projektia, että seuraavassa vaiheessa olisimme avanneet palautekyselyn, mutta koska myös opiskelijat aloittivat kesälomansa, uskoimme heidän palaavan opinnoissa käytettävään sähköpostiinsa vasta syksyllä. Näin ollen odotimme kesän yli, jotta saisimme palautekyselyyn paremmin vastauksia. Tämä vaikutti hieinan projektin kulkuun jättäen syyslukukaudelle enemmän tehtävää.

Opinnäytetyön toteuttaminen yhdessä tilaavan organisaation ja ohjaavien opettajien kanssa sujui mutkitta, sillä yhteyshenkilöt olivat samat ihmiset. Projektin etenemiseen vaikutti välillä ohjaavien opettajien kiireinen työn aikataulu ja heihin oli tämän vuoksi vaikeaa saada yhteyttä ja vastauksia liittyen opinnäytetyöhön. Tämä ei kuitenkaan oleellisesti vaikuttanut aikataulujen viivästymiseen.

Opettajilta saimme hyviä parannusehdotuksia materiaaliimme muun muassa värimaailmaan ja tiedon ajankohtaisuuteen liittyen. Näiden muutosten jälkeen jokainen osapuoli oli tyytyväinen materiaalin ulkonäköön ja sisältöön. Lopullinen opinnäytetyömme opiskelumateriaali saatettiin päätökseen lokakuussa 2023. Opiskelumateriaalin lopputulokseen meillä ei ollut suunnitelmassa tarkkaa visiota, vaan tuotos muotoutui prosessin aikana. Olemme tyytyväisiä rakentamaamme kokonaisuuteen niin sisällöllisesti kuin ulkonäöllisesti. Toimintaamme ohjasi suunnitteluvaiheessa asettamamme laatuksiteerit, jotka koemme täytyneen ja myös palautekysely vahvisti kokemustamme niiden täyttymisestä.

Koko prosessista meille jäi hyvä ja myönteinen kokemus ja koimme onnistuneemme opiskelumateriaalin toteuttamisessa. Tätä kokemusta tuki ohjaavien opettajien ja opiskelijoiden antama kannustava ja positiivinen palaute työstämme, josta olemme kiitollisia.

5.2.4 Opinnäytetyön riskien arviointi

Projektin toteutuksessa on huomioitava siihen liittyvät riskit ja onkin hyödyllistä määritellä mahdollisia ongelmakohtia, jotta eteneminen on sujuvaa. Riskeihin liittyy erilaisia näkökulmia, joita on tärkeää tarkastella projektissa. Näitä ovat esimerkiksi riskien suuruus, niiden kohdentuvuus ja hyväksyttävyyden. Myös riskin haitallisuutta ja todennäköisyyttä on tarkasteltava riskien määrittelemisessä. Riskikokemuksen tunnuspiirteitä ovat riskin hallittavuus ja rajoitettavuus sekä yksilön henkilökohtaiset piirteet, vapaaehtoisuus ja arviointikyky. (Kuusela & Ollikainen 2005.)

Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa projektille määriteltiin siihen liittyviä mahdollisia riskejä, niiden todennäköisyyttä sekä niihin liittyviä uhkia. Opinnäytetyön prosessin aikana riskejä ja niiden mahdollisuutta seurattiin ja käytettiin erilaisia keinoja niiden hallitsemiseen. Koska suunnitteluvaiheessa olimme jo tiedostaneet ja tunnistaneet oman projektimme mahdollisia riskitekijöitä, oli helpompaa myös hallita niitä ja loppujen lopuksi riskejä esiintyi odotettua vähemmän. Valvoimme ja seuralsimme riskejä koko projektin aikana kaikissa sen vaiheissa. Opinnäytetyön riskejä on esitetty taulukossa 4.

TAULUKKO 4. Opinnäytetyön riskien ja muutosten hallinta

Riski	Todennäköisyys	Uhka	Varautuminen
Aikataulun viivästyminen	Kohtalainen	Projektin toteuttaminen ei valmistu suunnitellusti	Aikataulun tarkka määritteleminen ja työtehtävien jakaminen pienempiin työpaketteihin
Tutkimustietoon pohjautuvan tietoperustan puuttuminen	Mahdollinen	Tietoperusta ei ole luotettavaa	Lähdekriittisyyden huomioiminen tietoperustaa rakentaessa

Ohjaavan opettajan kesäloma	Varma	Tiedonkulku katkeaa, aikataulu viivästyy, sisällön hyväksyminen ja tarkastaminen tauottuu	Ohjaavien opettajien tiedottaminen ja pittäminen ajan tasalla projektin kulusta sekä aikatauluista sopiminen ennen lomia
Tekniikan pettäminen	Mahdollinen	Projekti voi viivästyä	Pilvipalveluun tallentaminen
Yhteistyön pettäminen	Epätodennäköinen	Sisältö ja odotukset eivät vastaa toisiaan	Hyvään kommunikation panostaminen

6 POHDINTA

Aloitimme opinnäytetyön projektimme syyslukukaudella 2022 aiheen valinnalla ja projektin suunnitelmalla. Halusimme jo alkuvaiheessa sisällyttää opinnäytetyön toteuttamiseen visuaalisia elementtejä, joten aiheen valintaa ohjasi tämän toteuttamisen mahdollisuus. Meille kulttuuriosaaminen oli erittäin mielenkiintoinen ja ajankohtainen aihe, ja koimme, että opiskelijat hyötyisivät tällaisesta aihekokonaisuudesta opinnoissaan röntgenhoitajan ammattiin. Tilaava organisaatio halusi sisällyttää opiskelumateriaalin erityisesti hengityselimistön ja luuston natiiviröntgentutkimusten kurssille, jolloin opiskelijat pääsevät perehtymään jo varhaisessa vaiheessa opintoja kulttuuriosaamiseen.

Haastavimmaksi osaksi projektia koimme opinnäytetyön suunnitteluvaiheen, sillä tietoperustan rakentaminen ja tekijöiden kokemuksen puute projektin toteuttamisessa aiheutti vaikeuksia. Kuitenkin ohjaavien opettajien ja koulun antamien ohjeiden avulla pääsimme hyvin vauhtiin ja toteutimme kattavan suunnitelman, joka auttoi opinnäytetyön seuraavien vaiheiden toteuttamisessa paljon. Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa laadimme opiskelumateriaaliimme laajan tietoperustan kulttuuriosaamisesta. Luotettavan ja kattavan tietoperustan kerääminen projektin suunnitteluvaiheessa auttoi myöhemmissä vaiheissa itse opiskelumateriaalin tuottamisessa sekä aikataulujen ylläpitämisessä. Aiheeseen liittyvää tietoa haimme monipuolisesti englannin ja suomen kielellä luotettaviksi toteamistamme lähteistä. Teoriatiedon pohjalta toteutimme opinnäytetyömme tuotoksen.

Kulttuuriosaaminen on maahanmuuton lisääntyessä tarvittavaa myös terveydenhuollon piirissä. Siksi aihetta on hyvä käydä läpi jo opintojen aikana. Tuottamamme opiskelumateriaali valmistaa röntgenhoitajaopiskelijoita tuleviin työtehtäviinsä ja antaa myös heille erilaisia keinoja eri kulttuurin omaavan henkilön kuvantamisessa. Tällaista materiaalia ei ole aikaisemmin ollut Oulun ammattikorkeakoulun kursseilla tarjottavana, ja ammattikorkeakoulu koki tämän tärkeäksi osaksi opetusta.

6.1 Eettisyys ja luotettavuus

Projektin käynnistäminen alkoi aiesuunnitelman ja yhteistyösopimuksen laatimisella opinnäytetyön toimeksiantajan, Oulun ammattikorkeakoulun, kanssa. Yhteistyösopimuksen avulla määritellään opinnäytetyön projektin keskeisimmistä pelisäännöistä yhdessä toimeksiantajan kanssa, mikä vä-

hentää ristiriitoja työn eri osapuolten välillä. Näihin ennalta sovittuihin pelisääntöihin kuuluu esimerkiksi aiheen ja aikataulun, tausta-aineiston sekä kustannuksien määrittäminen. (Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset 2020, 6.)

Valmistamaamme tuotetta koskee tekijänoikeuslaki (8.7.1961/404). Tekijänoikeussopimus allekirjoitettiin tuotteen tekijöiden, eli Pihla Vesikon ja Birgitta Ahvenjärven, sekä tilaavan organisaation osalta. Tuotteen tekijöillä on tuottamansa tuotteen tekijänoikeudet ja tekijöiden on käytävä ilmi tuotteessa, eikä tekijöiden nimiä saa poistaa tuotteesta. Aiesuunnitelmapalaverissa sovimme yhdessä tilaavan organisaation kanssa, että tuottamamme opiskelumateriaalin käyttö- ja muokkausoikeudet annetaan tilaavalle organisaatiolle osaksi natiiviröntgentutkimusten opintojaksoa. Koimme parhaaksi ratkaisuksi luovuttaa muokkausoikeudet tilaavalle organisaatiolle. Näin saadaan varmistettua tiedon ajankohtaisuus, kun materiaalia käytetään osana opetusta. Esimerkiksi materiaalissa puhutaan suurimmista maahanmuuttajaryhmistä Suomessa, mutta ymmärrettävästi tilastot saattavat muuttua vuodessakin huomattavasti. Tilaava organisaatio saa siis päivittää materiaalin tietoperustaa ajankohtaisen tiedon mukaan, mutta tekijänoikeudet jäävät kuitenkin opinnäytetyön tekijöille.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2023) mukaan opinnäytetöissä tulee noudattaa hyvän tieteellisen käytännön menettelytapoja, joiden avulla varmistetaan projektin koko elinkaaren ajan hyvän tieteellisen käytännön toteutuminen. Tässä opinnäytetyössä noudatimme näitä menettelytapoja. Esimerkiksi etsimme aiheeseen liittyvää teorialietoa, joka on mahdollisimman ajankohtaista, luotettavista lähteistä poimittua sekä ilman tiedon plagiointia. Opinnäytetyön raportissa kuvasimme projektin kokonaisuutta mahdollisimman kattavasti ja yksityiskohtaisesti. Varmistimme myös opinnäytetyön teon alussa, että olimme solmineet yhdessä tilaavan organisaation kanssa yhteistyösopimukset ja muut tarvittavat luvat ennen projektin käynnistämistä. Noudatimme näitä menettelytapoja sekä opinnäytetyön raportin laatimisessa että itse opiskelumateriaalin sisällön rakentamisessa. Plagiointi poissuljetaan opinnäytetyön tarkistamisella Urkund-plagiointitunnistusjärjestelmän avulla.

Opinnäytetyön palautekyselyyn vastanneiden henkilötietoja ei käsitelty, sillä palautekyselyyn vastaaminen oli anonyymiä sekä vapaaehtoista. Opinnäytetyömme raportoinnissa ei siis tarvinnut huomioida henkilötietojen oikeaa käyttöä. Palautekyselyn saatekirjeessä tiedotimme kyselyn kohde-

ryhmää, mihin tarkoitukseen vastauksia hyödynnetään ja mitä kysely pitää sisällään. Saatekirjeessä mainittiin myös palautekyselyyn vastaavien anonymiteetistä ja saatekirjeen perusteella opiskelijat saivat päättää, vastaavatko he kyselyyn. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019.)

Työ, joka voidaan arvioida luotettavaksi, sisältää tarpeeksi suuren ja edustavan otoksen, korkean vastausprosentin sekä oikeita asioita mittaavia kysymyksiä (Heikkilä 2014, 1). Opinnäytetyön luotettavuuden arviointiin vaikuttavat esimerkiksi palautekyselyn vastausten käsittely, vastaajamäärä ja oikean kohderyhmän valinta sekä rajaaminen. On tärkeää, että kysely kohdistuu sellaisille osallisille, joille projekti tuottaa hyötyä. Olimme harkinneet yhdessä ohjaavien opettajien kanssa tarkkaan palautekyselymme kohderyhmän, ja otimme myös huomioon heidän valmiutensa vastata kyselymme. Käsitelimme kyselyn vastaukset anonymisti ja jokainen kysymys esitettiin sekä analysointiin raportissamme. Luotettavuuden arvioinnissa vastaajamäärä on vaikuttava tekijä, sillä vähäisillä vastauksilla on vaikea arvioida koko kohderyhmän kokemuksia tai luotettavasti perustella projektin onnistumista ja tuotteen antamaa hyötyä yleisesti röntgenhoitajaopiskelijoille. Kuitenkin vähäiselläkin vastaajamäärällä saimme arvokasta palautetta työstämme ja niiden perusteella kykenimme arvioimaan suunnitteluvaiheessa määrittelemiämme laatukriteerejä ja niiden toteutumista.

Näiden tekijöiden lisäksi projektin luotettavuuteen vaikuttavat opinnäytetyön tekijöiden ensikertalaisuus tällaisissa töissä, minkä vuoksi erityisesti suunnitteluvaiheessa tehty teoriatiedon hakeminen ja hyödyntäminen omassa työssämme oli haastavaa. Saimme kuitenkin näihinkin haasteisiin ohjaavilta opettajilta sekä Oulun ammattikorkeakoulun perustamista ohjeista hyviä neuvoja opinnäytetyön kaikissa vaiheissa. Ohjaavien opettajien positiiviset kommentit ja palaute työstämme lisäsi omaa kokemustamme opinnäytetyön onnistumisesta ja sen luotettavuudesta. Heidän palautteensa perusteella saimme tuotettua perusteellisen projektin suunnitelman, tuotteen sekä opinnäytetyön raportin.

6.2 Opinnäytetyön onnistumisen arviointi

Koimme molemmat onnistuneemme opinnäytetyössä kokonaisvaltaisesti. Olemme ylpeitä luomas-
tamme opiskelumateriaalista ja millainen siitä lopulta kehkeytyi. Vaikka alussa ei ollut tarkkaa vi-
siota lopputuloksesta, ahkeralla luovuudenkäytöllä ja keskustelulla saimme viillattua opiskelumate-

riaalista kaikin puolin toimivan ja informatiivisen kokonaisuuden, ripauksella graafista taidonnäytettä käsin piirrettyjen kuvien muodossa. Hyödynsimme molempien tekijöiden vahvuuksia projektin toteutuksessa.

Yhteistyö sujui ongelmitta sekä opinnäytetyön tekijöiden että ohjaavien opettajien kesken. Näimme yhdessä ja omilla tahoillamme vaivaa pysyäksemme aikataulussa ja toteuttaaksemme projektin alusta loppuun huolellisesti. Tilaavan organisaation yhdyshenkilö, Karoliina Paalimäki-Paakki, toimi myös ohjaavana opettajana, joten tapaamisissa voitiin kerralla keskustella molemmista aihealueista. Sekä oppilaitoksen että ohjaavien opettajien ohjeita noudattamalla pääsimme eteen päin ilman suurempia ongelmia. Korjasimme opettajien ehdottamat kehitysideat sitä mukaa, kun niitä ilmeni. Analysoimme palautekyselyn vastaukset huolellisesti ja mahdollisuuksien mukaan pyrimme kehittämään tuotetta vielä tulosten pohjalta. Olemme kiitollisia opettajien tarjoamaan ammattimaiseen apuun, jota hyödynsimme opinnäytetyömme jokaisessa vaiheessa. Kaiken kaikkiaan olemme tekijöinä ylpeitä saadessamme kehittää röntgenhoitajien opetusta ja tuoda uutta näkökulmaa tukemaan ammatillista kehitystä.

6.3 Omat oppimiskokemukset

Kumpikaan tekijöistä ei ollut aikaisemmin toteuttanut näin laajan mittakaavan projektia, joten opimme etenkin sellaisen tekemisestä paljon. Onneksi opinnäytetyöhön oli hyvät ohjeet saatavilla oppilaitoksen kautta, sekä opettajien ja kanssaopiskelijoiden tuki oli hyödyllistä. Opimme etenkin kattavan suunnitelman ja lähteiden käytön tärkeydestä tieteellistä tekstiä kirjoittaessa.

Opimme opinnäytetyön toteutusvaiheessa opiskelumateriaalin rakentamisesta ja siihen tarvittavien ohjelmien käytöstä. Tällaista emme olleet aikaisemmin tehneet, joten tämä oli etenkin Word-ohjelman käytön syventämiseen erittäin hyödyllistä. Ohjelman käyttö on tullut opintojemme aikana tutuksi, mutta kuvituksen ja visuaalisen ulkomuodon luominen työhön vei hieman aikaa ja vaivaa selvittää. Myös itse tekstin sijoittaminen halutuille paikoille tuotteessa aiheutti päänvaivaa. Opimme kuitenkin paljon uutta ja erilaisia ohjelman ominaisuuksia, joita voimme myös jatkossa hyödyntää. Kertasimme myös Webropol-kyselyn laatimista, lähettämistä ja tulosten raportointia, mitä olimme päässeet jo aikaisemmillä kursseilla harjoittelemaan. Saimme tähän myös aikaisempien kurssialustojen sivuilta apuja ja kertausta kyselyä tehdessä. Kaiken kaikkiaan koko opinnäytetyön prosessi on edennyt sujuvasti ja pääsimme harjoittelemaan jo tuttuja asioita sekä oppimaan paljon uutta.

Olemme kehittyneet tämän projektin aikana paljon esimerkiksi tiedonhaussa, erilaisten sopimusten laatimisessa, yhteistyössä muiden projektin osapuolten kanssa sekä itse tuotteen luomisessa.

6.4 Jatkotutkimusehdotukset ja kehitysmahdollisuudet

Palautekyselyssämme avointa palautetta oli kirjoittanut kolme vastaajaa. Niiden perusteella toivottiin esimerkiksi lisää tietoa eri uskonnoista ja millaisia asioita ottaa huomioon eri uskontaustaisten potilaiden kohtaamisessa. Tällaiseen aiheeseen syventyminen voisi olla hyvä jatkotutkimusaihe. Kulttuuriaiheita olisi myös tärkeää käsitellä muiden kuvantamisen modaliteettien osalta. Eri modaliteeteissa on omat erityispiirteensä ja näihin olisi hyvä rakentaa erikseen ohjeet huomioiden nämä erityispiirteet kulttuurikohtaamisissa. Näiden lisäksi työntekijöille voisi luoda työelämään materiaalia kulttuuriosaamisesta, jotta asia tulisi tutuksi myös niille, jotka eivät ole tällaista materiaalia opintojensa aikana saaneet.

Tavoitteenamme oli myös saada kypsyysnäytteenä luotu artikkeli mukaan Radiografia-lehteen, jotta tietoisuus tärkeästä aiheesta laajenisi myös jo työelämässä olevien röntgenhoitajien keskuuteen. Materiaali on kuitenkin niin helposti käytettävissä PDF-tiedostona, joten toivomme mahdollisimman suuren yleisön löytävän sen luokse. Koemme aiheen olevan aivan yhtä ajankohtainen ja hyödyllinen niin opiskelijoille kuin valmiille röntgenhoitajille.

Hoitohenkilökunnan lisäksi laatimastamme opiskelumateriaalista hyötyisivät tietenkin potilaat. Jatkotutkimusehdotuksena potilaan näkökulmasta koemme tärkeäksi palautteen pyytämisen potilailta. Keinona voisi olla esimerkiksi haastattelu tai kysely, jossa kysyttäisiin, millaisena he kokevat kulttuurierojen näkymisen terveydenhuollossa ja miten kulttuurierot tulisi heidän mielestään huomioida hoitohenkilökunnan toimesta.

LÄHTEET

Abrishami, Doris 2018. The Need for Cultural Competency in Health Care. *Radiologic Technology* 89 (5), 444-445. Hakupäivä 8.11.2022. <http://www.radiologictechnology.org/content/89/5/441.full.pdf+html>

Ahmad, Wagar & Bradby, Hannah 2007. Locating ethnicity and health: exploring concepts and contexts. *Sociology of Health & Illness* 29 (6), 795-810. Hakupäivä 6.11.2022. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1467-9566.2007.01051.x>

Alitolppa-Niitamo, Anne & Säävälä, Minna 2013. Johdattelua kirjan teemoihin. Sopeutumista puolin ja toisin. Teoksessa *Olemme muuttaneet – ja kotoudumme: Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä* (toim. Anne Alitolppa-Niitamo, Stina Fågel & Minna Säävälä). Helsinki: Väestöliitto ry.

Anttonen, Marjut 1999. Etnopolitiikkaa Ruijassa. Suomalaislähtöisen väestön identiteettien politisoituminen 1990-luvulla. *Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia* 764. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden seura.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Hakupäivä 18.10.2023. https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?_t=1578480382

Castaneda, Anu 2018. Etnisyyden ja syntyperän mukaiset hyvinvointierot ja syrjintä niiden taustalla. *Julkari* 9, 159–171. Hakupäivä 30.10.2022. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137688/SH%202018_9%20Etnisyyden%20ja%20syntyper%C3%A4n%20mukaiset%20hyvinvointierot%20_%20_%20A%20E%20Castaneda.pdf?sequence=1

Chau, Minh. 2020. Cultural Diversity and the Importance of Communication, Cultural Competence, and Uncertainty in Radiography. *Journal of Medical Imaging and Radiation Sciences* 51 (4), S17-S22. https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S193986542030045X?fr=RR-2&ref=pdf_download&rr=755e6a3e2fd8376f

Choong, Y.K.E., Tay, J., Binte Abdul Razak, A.N.Y., Look, M.A. & Sng, L.H. 2021. Bridging the communication gap between radiographers and patients to improve chest radiography image acquisition: A multilingual solution in the COVID-19 pandemic. *Radiography* 27 (2021), 873-876. Hakupäivä 7.2.2023. <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S1078817421000122?token=89AD642D2A12212F830DD9F0B7BFC71E3ECF6976DC645116AA5ADF93B0E241B3DB371DAABA328669A4DEBD298A8FDF45&originRegion=eu-west-1&originCreation=20230207152104>

Fletcher, Gill 2006. Enhancing care for Muslim patients in Bradford. *Diversity in Health and Social Care* 3, 154-155. Hakupäivä 8.11.2022. <https://www.primescholars.com/articles/transcultural-health-and-social-care-development-of-culturally-competent-practitioners.pdf>

Hassel, Juuso & Hiekkavirta, Emmi 2022. Röntgenhoitajan ja vieraskielisten tai kommunikaatio-ajotteisten potilaiden välinen kielimuuri kuvantamis- ja sädehoitoyksiköissä työskenneltäessä. Oulun ammattikorkeakoulu. Radiografian ja sädehoidon tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö. Hakupäivä 7.2.2023. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/684811/Hassel_Juuso_Hiekkavirta_Emmi.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Heikkilä, Tarja 2014. Tutkimuksen luotettavuus. Edita Publishing Oy. Hakupäivä 6.11.2023. <http://www.tilastollinentutkimus.fi/7.RAPORTOINTI/TutkimuksenLuotettavuus.pdf>

Hellman, Eva & Lindgren, Margareta 2014. Radiographer's Perceptions of Patients Care Need During a Computed Tomography Examination. *Journal of Radiology Nursing* 33 (4), 206-213. Hakupäivä 7.11.2022. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S154608431400100X#>

Hietanen, Olli & Siivonen, Katariina 2003. Tietoyhteiskunta, kestävä kehitys ja kulttuuri. KULTAKE-projektin loppuraportti. Turku. TUTU-julkaisuja 3/2003. <https://core.ac.uk/download/pdf/39922926.pdf>

Idänpään-Heikkilä, Ulla, Outinen, Maarit, Nordblad, Anne, Päivärinta, Eeva & Mäkelä, Marjukka 2000. LAATUKRITEERIT-Suuntaviivoja tekijöille ja käyttäjille. Aiheita-monistesarja 20/2000. Helsinki. Hakupäivä 4.12.2022. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75158/Aiheita20-2000.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Janse van Vuuren, Cherise, Van Dyk, Barbara & Mokoena, Padidi 2021. Overcoming communication barriers in a multicultural radiography setting. Health SA Gesondheid 26(0), a1568. <https://doi.org/10.4102/hsag.v26i0.1568>

Kaivapalu, Annekatrin 2020. Viron ja suomen samankaltaisuuden vaikutus lähisukukielen oppimiseen ja virolaisten ja suomalaisten kanssakäymiseen. Hakupäivä 2.1.2023. <https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/26926/16445786822103386070.pdf?sequence=2>

Keituri, Taina 2005. Monikulttuurisuus ja eettisyys terveydenhuollossa – Katsaus hoitoalan tutkimuksiin. Kehittämistyö. Tehyn julkaisusarja F: 4/2005. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.tehy.fi/fi/system/files/mfiles/julkaisu/2005/2005_f4_sisus_monikulttuurisuus_ja_eettisyys_terveydenhuollossa._katsaus_hoitoalan_tutkimuksiin_id_1909.pdf

Kilpinen, Pekka 2008. Maahanmuuttaja tutkimushuoneessa. Röntgenhoitajien kokemuksia tutkimushuonetyöskentelystä maahanmuuttaja-asiakkaiden/potilaiden kanssa. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Radiografian ja sädehoidon koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Hakupäivä 2.1.2023.

Kuusio, Hannamaria, Seppänen, Anna, Jokela, Satu, Somersalo, Laura & Lilja, Eero 2020. Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa. Raportti 1/2020. Hakupäivä 14.10.2022. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139210/URN_ISBN_978-952-343-034-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992. Hakupäivä 6.10.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920785>

Lappalainen, Judi & Rantala, Oona 2022. Monikulttuurisuustaidot radiografiatyössä. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Radiografian ja sädehoidon tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö. Hakupäivä 7.11.2022. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/747454/Lappalainen_Rantala.pdf?sequence=2

Management Consulting Services Oy 2020. Projektin vaiheet ja elinkaari. Hakupäivä 20.11.2022.
<https://mcs.fi/projektin-vaiheet-ja-elinkaari/>

Margalit, Avishai & Halbertal, Moshe 1994. Liberalism and the Right to Culture. Social Research, Vol. 61, No.3, Liberalism, 498-499. <http://pscourses.ucsd.edu/ps108/1%20Multiculturalism%20and%20its%20Critics/Margalit%20Halbertal%20Liberalism%20and%20the%20Right%20to%20Culture.pdf>

Mustajoki, Arto 2007. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä. Yliopistojen Venäjä-yhteistyön ja Venäjä-osaamisen kehittäminen. Moniste 2007:11. Opetusministeriö. Hakupäivä 2.1.2023. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79925/tr11.pdf?sequence=1>

Mäntyharju, Erika & Siili, Terhi 2010. Monikulttuurisen asiakkaan kohtaaminen – hoitohenkilöstö ja asiakasnäkökulma. Tampereen ammattikorkeakoulu. Kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Hakupäivä 2.1.2023. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/15284/Siili_Terhi.pdf?sequ

Mäntyneva, Mikko 2016. Hallittu projekti: Jäntevästä suunnittelusta menestykselliseen toteutukseen. 1. painos. Helsinki: Kauppakamari. Hakupäivä 1.1.2023.

Papadopoulos, Irena, Tilki, Mary & Taylor, Gina 2008. The Papadopoulos, Tilki and Taylor Model for Developing Cultural Competence. IENE-projekti. Hakupäivä 7.11.2022. <https://ieneproject.eu/download/Outputs/intercultural%20model.pdf>

Saarivaara, Tuuli & Tenhunen, Jenna 2018. Hoitajien kokemuksia vuorovaikutuksesta monikulttuuristen perheiden kanssa. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma, sairaanhoitaja (AMK). Opinnäytetyö. Hakupäivä 8.11.2022. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/146650/Hoitajien%20kokemuksia%20vuorovaikutuksesta%20monikulttuuristen%20perheiden%20kanssa.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

STUK 2014. Röntgentutkimukset terveydenhuollossa. ST3.3. Hakupäivä 6.2.2023. <https://www.stuklex.fi/fi/ohje/ST3-3>

Suomen Röntgenhoitajaliitto 2020. Röntgenhoitajan ammattieettiset ohjeet. Hakupäivä 11.10.2022. <https://sorf.fi/wp-content/uploads/2022/05/Rontgenhoitajan-ammattieettiset-ohjeet.pdf>

Suomen somalialaisten liitto 2023. Hakupäivä 2.1.2023. <https://somaliliitto.fi/somalikulttuuri/somalialaiset-suomessa/>

Suopajarvi, Leena. 2013. Opas projektiarviointiin. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan julkaisuja. Hakupäivä 15.10.2023, <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61824/suopaj%c3%a4rvi%20leena.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Syväranta, Suvi, Vuorinen, Aino-Maija & Tokola, Anna. 2021. Radiologisen kuvantamisen perusteet. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 137 (9), 969–976. Hakupäivä 14.10.2022. <https://www.duodecimlehti.fi/duo16215#s1>

Tekijänoikeuslaki 8.7.1961/404. Hakupäivä 6.11.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022. Maahanmuutto ja hyvinvointi. Hakupäivä 14.10.2022. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi>

Tilastokeskus 2022. Ulkomaan kansalaiset. Hakupäivä 2.9.2023. <https://www.tilastokeskus.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaan-kansalaiset.html#maara-maittain>

Tilastokeskus 2021. Joka seitsemäs 30–34-vuotias on ulkomaalaistaustainen. Hakupäivä 14.10.2022. https://www.stat.fi/til/vaerak/2020/02/vaerak_2020_02_2021-05-28_tie_001_fi.html

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. Helsinki. Hakupäivä 22.10.2023. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Hakupäivä 9.11.2023. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf

Ulkoministeriö 2023. Suomi ulkomailla. Suomen suurlähetystyö, Bagdad. Suomi ja Irak. Hyvä tietää. <https://finlandabroad.fi/web/irq/hyva-tietaa>

Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta 2004. Monikulttuurisuus Suomen terveydenhuollossa. ETENE-julkaisuja. Hakupäivä 7.11.2022. <https://etene.fi/documents/1429646/1559086/ETENE-julkaisuja+11+Monikulttuurisuus+Suomen+terveydenhuollossa.pdf/24ffa4b2-1ac7-4926-984e-e99555630342/ETENE-julkaisuja+11+Monikulttuurisuus+Suomen+terveydenhuollossa.pdf>

Wirtanen, Merja 2015. Optimointi käytännön kuvaustilanteissa. Hakupäivä 6.2.2023. <https://docplayer.fi/302359-Optimointi-kaytannon-kuvaustilanteissa-13-4-2015-merja-wirtanen-kliininen-asiantuntija-rh-ttm-hus-kuvantaminen.html>

LIITTEET

LIITE 1 KYSELYN SAATEKIRJE

Arvoisat radiografian ja sädehoidon tutkinto-ohjelman opiskelijat,

Kutsumme teidät tutustumaan opinnäytetyönämme tuottamaan tuotteeseen: *Kulttuuriosaaminen natiiviröntgentutkimuksissa*, joka on suunnattu röntgenhoitajaopiskelijoille osaksi natiiviröntgentutkimusten opintojaksoa.

Olemme kaksi Oulun ammattikorkeakoulun RAD20SM-ryhmän röntgenhoitajaopiskelijaa. Tuotimme Oulun ammattikorkeakoulun toimeksiannosta röntgenhoitajaopiskelijoille suunnatun opiskelumateriaalin kulttuuriosaamisesta natiiviröntgentutkimusten kurssille. Toivomme, että tutustutte materiaaliimme, jonka jälkeen vastaatte lyhyeen palautekyselyyn. Kaikki palautekyselyn vastaukset ovat anonyymejä. Vastauksia hyödynnämme opinnäytetyön raportoinnissa sekä kehittämään opiskelumateriaalia. Kyselyyn voi vastata 17.9. klo 23.59 saakka, jonka jälkeen kysely sulkeutuu. Yhteensä tutustuminen ja vastaaminen vie noin 10 minuuttia ja jokainen vastaus on meille äärimmäisen tärkeää!

Molempiin löydät linkit tämän viestin lopusta.

Kiitos jo etukäteen palautekyselyyn vastaamisesta!

Ystävällisin terveisin,

Birgitta Ahvenjärvi ja Pihla Vesikko
Radiografian ja sädehoidon tutkinto-ohjelman opiskelijat (RAD20SM)

OAMK, Sosiaali- ja terveysala

Opiskelumateriaali: [Kulttuuriosaaminen natiiviröntgentutkimuksissa.pdf](#)

Palautekysely: <https://link.webpolsurveys.com/S/356B258E31463A98>

LIITE 2 PALAUTEKYSELY

Palautekysely opinnäytetyön tuotoksesta

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Vastaathan jokaiseen kyselyn kysymykseen, kiitos.

1. Kirjoita tähän ryhmätunnuksesi (esim. RAD20SM)

2. Arvioi tuotteen kokonaisuuteen liittyviä väittämiä asteikolla 1-5

1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = en osaa sanoa, 4 = osittain samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä *

	1	2	3	4	5
Materiaalin sisältö palvelee kohderyhmää	☐	☐	☐	☐	☐
Materiaali tuottaa lisäarvoa käyttäjälle	☐	☐	☐	☐	☐
Tieto on ajantasaista ja luotettavaa	☐	☐	☐	☐	☐
Tieto on rajattu sopivaksi	☐	☐	☐	☐	☐

3. Arvioi tuotteen käytettävyyttä liittyviä väittämiä asteikolla 1-5
1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä *

	1	2	3	4	5
Materiaali oli helposti käytettävissä laitteellani	☐	☐	☐	☐	☐
Materiaali toimi käyttämälläni selaimella	☐	☐	☐	☐	☐

4. Arvioi tuotteen ulkoasuun liittyviä väittämiä asteikolla 1-5
1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä *

	1	2	3	4	5
Materiaalin kuvitus tukee tekstin sanomaa	☐	☐	☐	☐	☐
Materiaalin esitystapa on selkeää	☐	☐	☐	☐	☐
Tekstin fonttikoko on sopiva	☐	☐	☐	☐	☐
Värien valinta on sopiva	☐	☐	☐	☐	☐
Kuvitus on hyvälaatuista	☐	☐	☐	☐	☐

5. Arvioi tuotteen kieliasuun liittyviä väittämiä asteikolla 1-5
1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä *

	1	2	3	4	5
Teksti on asiatyylissä	☐	☐	☐	☐	☐
Teksti on helposti ymmärrettävissä	☐	☐	☐	☐	☐

6. Anna materiaalille kokonaisarvosana asteikolla 1-5
1 = välttävä, 5 = erinomainen *

	1	2	3	4	5
Materiaalin kokonaisarvosana	☐	☐	☐	☐	☐

7. Koitko materiaalin hyödylliseksi itsellesi? *

- Kyllä
 En
 En osaa sanoa

8. Kehitysideat ja vapaa palaute materiaalista

Lähetä